MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

UNFPA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

Expert-Grup
Centru Analitic Independent

PROFILUL DEMOGRAFIC AL UTA GĂGĂUZIA

GGS

Rezilienței
Demografică

CHIȘINĂU, 2022

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

UNFPA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

Expert-Grup
Centru Analitic Independent

Autoare:

Marina Soloviova, *cercetătoare, Centrul Analitic Independent Expert-Grup*

Oxana Croitor, *expertă, Direcția Generală Relațiilor Externe UTA Găgăuzia, Comitetul Executiv al Găgăuziei*

Redactor științific:

Olga Gagauz, *dr. hab., Centrul de Cercetări Demografice, Institutul Național de Cercetări Economice*

Această analiză face parte din Programul UNFPA de reziliență demografică pentru Europa și Asia Centrală lansat de Fondul Națiunilor Unite pentru Populație în 2021 cu scopul de a susține și dezvolta capacitățile țărilor din regiune, inclusiv Republica Moldova, de a elabora politici bazate p evidențe și programe destinate societății și populației, pentru a răspunde la schimbările demografice și a consolida capitalul uman.

Analiza a fost elaborată în baza datelor revizuite ale populației și migrației la nivel territorial estimate de către Biroul Național de Statistică în anul 2022 și datelor Studiul Generații și Gen (GGS), care este primul și cel mai complex studiu demografic longitudinal, desfășurat până în prezent în peste 24 de țări ale lumii. GGS este parte a programului internațional coordonat de Comisia Economică a Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda (NIDI).

Programul Generații și Gen este implementat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA Moldova), în parteneriat cu Ministerul Muncii și Protecţiei Sociale al Republicii Moldova (MMPS), Biroul Național de Statistică, Institutul Interdisciplinar de Demografie din Olanda (NIDI). Desfășurarea programului este posibilă grație suportului financiar oferit de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Fondului Parteneriatului pentru Dezvoltare India-ONU și UNFPA.

Concluziile acestui studiu au menirea de a furniza autorităților locale din Republica Moldova date dezagregate despre schimbările demografice din Republica Moldova, astfel ca autoritățile să elaboreze politici demografice centrate pe oameni și ajustate la necesitățile reale ale acestora. Totodată, concluziile acestei analize vor fi utilizate de către autorități pentru a identifica măsuri de transformare a crizei demografice într-o oportunitate, pentru a susține dezvoltarea țării și a promova rezilienta demografică în Moldova.

PENTRU REFERINȚE: Republica Moldova – Studiul Generații și Gen (2020). Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Biroul Național de Statistică (eșantionul studiului), UNFPA Moldova, NIDI-GGP (partener și distribuitor).

Acest document a fost elaborat cu suportul Ministerului Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (MMPS), Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) și Fondului ONU pentru Populație (UNFPA Moldova) și nu prezintă în mod necesar punctul de vedere al UNFPA Moldova, SDC, MMPS sau oricărei dintre organizațiile afiliate.

© UNFPA, Fondul ONU pentru Populație
© Ministerul Muncii și Protecţiei Sociale al Republicii Moldova

CUPRINS

INTRODUCERE **5**

ASPECTE METODOLOGICE **8**

1. INDICATORII DEMOGRAFICI-CHEIE **9**

1.1. Dinamica numărului și structurii populației **9**

Dinamica numărului și structurii populației 9

Structura populației pe vârste și sexe 11

1.2. Îmbătrânirea populației **12**

1.3. Sporul natural **12**

1.4. Procesele de migrație și intențiile de emigrare **13**

Migrația internă 13

Migrația internațională 15

1.5. Formarea familiei și relațiile dintre parteneri **17**

Formarea familiei 17

Satisfacția de relația cu partenerul 18

Structura populației după statutul marital 19

2. PLANIFICAREA FAMILIALĂ ȘI COMPORTAMENTUL REPRODUCTIV **21**

2.1. Utilizarea curentă a metodelor de contracepție **21**

2.2. Numărul ideal de copii în familie și intențiile reproductive **22**

Numărul ideal de copii în familie 22

Intențiile reproductive 23

2.3. Numărul mediu de copii născuți-vii și vârsta medie a femeilor la nașterea copiilor **25**

2.4. Nașteri la vârsta de adolescență **26**

3. SĂNĂTATEA POPULAȚIEI **27**

3.1. Ratele mortalității **27**

3.2. Autoevaluarea stării de sănătate **28**

3.3. Persoane cu dizabilități **31**

Numărul de persoane cu dizabilități 31

Tipurile de dificultăți și severitatea lor 32

3.4. Serviciile de sănătate **33**

4. PĂRINȚI, COPII ȘI RELAȚII INTERGENERAȚIONALE **34**

4.1. Îmbinarea rolurilor profesionale și familiale **34**

4.2. Repartizarea responsabilităților de îngrijire a copiilor între soți 36

4.3. Ajutorul financiar și material oferit între generații 37

4.4. Atitudinea privind interacțiunea intergeneraională 38

Susținerea copiilor de către părinți 38

Susținerea părinților de către copii 39

4.5. Relațiile dintre părinți și copii 40

5. SITUAȚIA SOCIO-ECONOMICĂ A REGIUNII 43

5.1. Situația economică: veniturile gospodăriilor, piața muncii 43

Populația implicată în munca pentru plată/salariu 43

Satisfacția în muncă 44

Aranjamentele de muncă.....45

Suficiența veniturilor pentru a acoperi necesitățile de bază 46

Așteptările privind îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani 48

5.2. Infrastructura educațională. Servicii de educație extrafamilială 49

Educația timpurie 49

Învățământul primar și secundar general 50

Utilizarea serviciilor formale și informale de îngrijire a copiilor 52

5.3. Fericirea populației 53

5.4. Utilizarea internetului 55

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI 56

LISTA TABELELOR

Tabelul 1.1.1	Distribuția populației cu reședința obișnuită după sex, vârstă și locul de reședință la începutul anilor 2014-2022, mii persoane	p. 10
Figura 1.1.2	Structura pe vârste și sexe a populației cu reședința obișnuită a UTA Găgăuzia, începutul anului 2022, persoane	p. 11
Tabelul 1.2	Indicatorii de îmbătrânire a populației (populația cu reședința obișnuită) la începutul anilor 2014-2022	p. 12
Tabelul 1.3	Mișcarea naturală a populației, 2014-2021	p. 13
Tabelul 1.4.1	Populația care și-a schimbat domiciliul/adresa în ultimii 3 ani în interiorul țării, %	p. 13
Tabelul 1.4.2	Ponderea populației care intenționează să-și schimbe domiciliul/adresa în interiorul țării în următorii 3 ani, %	p. 15
Tabelul 1.4.3	Ponderea populației care intenționează să se mute într-o altă țară în următorii 3 ani, %	p. 16
Tabelul 1.5.1	Distribuția respondenților în funcție de locul în care s-au întâlnit cu partenerul actual, %	p. 17
Tabelul 1.5.2	Ponderea populației satisfăcute de relația cu partenerul/a, %	p. 18
Tabelul 1.5.3	Distribuția bărbaților cu vârsta cuprinsă între 15-79 ani după statutul marital actual, %	p. 20
Tabelul 1.5.4	Distribuția femeilor cu vârsta cuprinsă între 15-79 ani după statutul marital actual, %	p. 21
Tabelul 2.1	Distribuția femeilor de vârstă reproductivă (15-49 ani) conform metodei principale de contracepție utilizate, %	p. 22
Figura 2.2.1	Distribuția respondenților în funcție de numărul ideal de copii în familie, %	p. 23
Tabelul 2.2.2	Numărul mediu de copii, inclusiv biologici și adoptivi, pe care populația cu vârsta de 15-49 de ani intenționează să-i aibă în general	p. 24
Tabelul 2.3	Numărul mediu de copii născuți pe parcursul vieții de către femeile cu vârsta de 15-49 de ani, până la desfășurarea sondajului, și vârsta medie a femeilor la nașterea primului copil, a celui de-al doilea și al treilea copil	p. 25
Tabelul 3.1.1	Mortalitatea pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de persoane din categoria respectivă	p. 27
Figura 3.1.2	Ratele specifice ale mortalității pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de locuitori	p. 28
Tabelul 3.2.1	Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, pe sexe, %	p. 29
Tabelul 3.2.2	Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, pe medii de reședință, %	p. 31
Tabelul 3.3.1	Numărul de beneficiari ai pensiilor de dizabilitate, la 1 ianuarie, persoane	p. 32
Tabelul 3.3.2	Adulți și copii recunoscuți cu dizabilitate primară, 2020-2021	p. 32
Tabelul 3.3.3	Dificultăți în desfășurarea activităților zilnice obișnuite, pe tipuri de dizabilități și severitatea dizabilităților, %	p. 33
Tabelul 3.4	Dinamica infrastructurii de ocrotire a sănătății, 2014-2021	p. 34
Tabelul 4.1	Proporția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii cărora în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la serviciu, %	p. 35
Tabelul 4.2	Modul în care sunt distribuite responsabilitățile în situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne acasă cu acesta, %	p. 36

Tabelul 4.3	Proporția populației cu vârsta de 15-79 de ani care a beneficiat de suport financiar (cel puțin €250) de la rude sau prieteni în ultimele 12 luni, %	p. 37
Tabelul 4.4.1	Ponderea respondenților care sunt „parțial” sau „total de acord” că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta”, %	p. 38
Tabelul 4.4.2	Ponderea respondenților care sunt „parțial” sau „total de acord” că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare, %	p. 39
Tabelul 4.5.1	Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu mama (scorul 8 - 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %	p. 41
Tabelul 4.5.2	Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu tatăl (scorul 8 - 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %	p. 42
Tabelul 5.1.1	Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în munca pentru plată/salariu, %	p. 43
Tabelul 5.1.2	Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în câmpul muncii care sunt mulțumiți de statutul lor ocupațional, %	p. 44
Tabelul 5.1.3	Distribuția persoanelor cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii după regimul de muncă (timpul începerii și terminării lucrului), %	p. 45
Tabelul 5.1.4	Ponderea respondenților care consideră că veniturile lor sunt insuficiente pentru a acoperi necesitățile de bază, %	p. 47
Tabelul 5.1.5	Ponderea respondenților care așteaptă îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani, %	p. 48
Tabelul 5.2.1	Infrastructura de educație timpurie în dinamică, 2014-2021	p. 50
Tabelul 5.2.2	Infrastructura de învățământ primar și secundar general în dinamică, 2014-2021	p. 51
Tabelul 5.2.3	Utilizarea serviciilor formale și informale de îngrijire a copiilor, %	p. 52
Tabelul 5.3	Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 79 de ani care se consideră „fericiți sau foarte fericiți”, %	p. 54
Tabelul 5.4	Ponderea populației care folosește Internetul, %	p. 55

INTRODUCERE

Potrivit datelor BNS, la începutul anului 2022, populația UTA Găgăuzia era de 121,7 mii de locuitori, inclusiv 49,4 mii de locuitori din mediul urban și 72,3 mii de locuitori din mediul rural. Începând cu anul 2018, se constată o scădere a populației din cauza excesului numărului de decese față de numărul de nașteri. În 2021, sporul natural negativ a constituit 3,9‰. Ponderea populației în vârstă de 60 de ani și peste este de 24%. Comparativ cu 2014, acest indicator a crescut cu 6 puncte procentuale, ceea ce arată un proces accelerat de îmbătrânire demografică.

În pofida faptului că UTA Găgăuzia are o rată totală a fertilității mai mare decât în țară în ansamblu – 1,85 născuți-vii la o femeie de vârstă reproductivă, acest indicator este în scădere treptată, la fel ca și numărul anual de nașteri. Astfel, în 2014 s-au născut 1,9 mii de copii, iar în 2021 – doar 1,5 mii. În viitor, această tendință se va intensifica, deoarece în vârsta reproductivă vor intra generații mai puțin numeroase. În același timp, atitudinile reproductive ale populației sunt mai ridicate decât în restul țării. Peste 70% dintre cei intervievați consideră că numărul ideal de copii într-o familie este de „trei sau mai mulți"; în zonele rurale, majoritatea covârșitoare are această opinie (peste 80%), iar în mediul urban, ponderea este ceva mai scăzută (57%). Numărul mediu de copii pe care populația de vârstă reproductivă intenționează să îl aibă este de 2,67 copii, adică semnificativ mai mare decât nivelul necesar pentru reproducerea populației (2,1).

Rezultatele studiului au arătat că în UTA Găgăuzia nu se acordă suficientă atenție planificării familiale. Conform datelor obținute, utilizarea metodelor de contracepție este la un nivel foarte scăzut. Din numărul total de femei intervievate de vârstă reproductivă (15-49 de ani), care nu erau însărcinate la momentul sondajului și nu încercau să rămână însărcinate, doar 22,1% au declarat că folosesc cel puțin o metodă de contracepție, în timp ce 42,0% au declarat că nu folosesc nicio metodă. În același timp, s-a constatat o rată ridicată a refuzurilor de a răspunde la această întrebare: 35,9% dintre respondente fie au refuzat să răspundă, fie nu au putut da un răspuns. Acest lucru sugerează că populația nu este suficient de informată despre astfel de concepte precum „sănătatea reproductivă" și „drepturile reproductive".

Regiunile sudice ale Republicii Moldova, inclusiv UTA Găgăuzia, se evidențiază în mod tradițional prin rate mai ridicate ale mortalității și o speranță de viață mai mică. Trebuie de menționat că în anii dinaintea pandemiei Covid-19 situația s-a îmbunătățit ușor. Creșterea mortalității cauzată de pandemie a afectat populația cu vârste cuprinse între 50-64 de ani și 65 de ani și peste, bărbați și femei deopotrivă.

Datele privind autoevaluarea stării de sănătate arată că majoritatea populației în vârstă aptă de muncă își apreciază pozitiv starea sănătății, ca fiind „foarte bună", „bună" sau „satisfăcătoare". În rândul populației cu vârsta de 65 de ani și peste, 61,1% și-au evaluat starea de sănătate ca fiind „satisfăcătoare" și 24,5% ca fiind „proastă sau foarte proastă", fără diferențe semnificative în funcție de sex. Aceasta înseamnă că unul din patru rezidenți în vârstă de 65 de ani și peste are posibilități limitate de a îmbătrâni într-un mod activ și sănătos. În același timp, proporția persoanelor vârstnice care își apreciază starea de sănătate ca fiind „foarte bună" sau „bună" este mai mare în mediul rural (17,8%) decât în mediul urban (9,2%).

Potrivit datelor Direcției Generale de Ocrotire a Sănătății a UTA Găgăuzia, în anul 2021 în UTA Găgăuzia erau 11,3 mii de persoane cu dizabilități, dintre care 663 copii. În raport cu populația totală, la 10 000 de locuitori se înregistrează anual 35 de adulți și 6 copii cu dizabilități recunoscute pentru prima dată. Cele mai frecvente dificultăți în viața de zi cu zi, conform sondajului, sunt tulburările de vedere, raportate de 44,1% dintre respondenți (mai des de către locuitorii din mediul rural și de către femei), urmate de tulburări ușoare de memorie/concentrare (25,7%), dificultăți locomotoare (24,0%, mai des la femei), tulburări de auz (19,4%, mai des la locuitorii din mediul rural) și dificultățile legate de îngrijirea personală (8,6%).

Sistemul de ocrotire a sănătății al UTA Găgăuzia se confruntă cu un deficit de specialiști. Astfel, în 2021, în UTA Găgăuzia lucrau 266 de medici, cu 14,5% mai puțini decât în 2014. La 10 000 de locuitori reveneau doar 22 de medici, de două ori mai puțini decât media națională de 47 și cu 13,9% mai puțini decât în 2014.

Populația UTA Găgăuzia este implicată activ în procesele de migrație atât în interiorul țării, cât și în străinătate, ceea ce este confirmat de intențiile de migrație. Tinerii de 15-34 de ani își exprimă mai des intenția de a-și schimba domiciliul în interiorul țării (16,9%), bărbații mai des (20,3%) decât femeile (13,3%). 11,5% dintre respondenți intenționează să emigreze în străinătate în următorii 3 ani. În același timp, fiecare al patrulea tânăr (24,0%) în vârstă de 15-34 de ani intenționează să se mute într-o altă țară în următorii ani. Bărbații tineri sunt mai înclinați să aibă intenții de emigrare (26,6%) decât femeile tinere (21,3%), precum și locuitorii cu studii superioare (17,5%), în special din mediul urban (21,1%). 20,5% din șomeri și-au exprimat intenția de a pleca în străinătate, în timp ce printre salariați această pondere a fost de 12,8%.

UTA Găgăuzia se caracterizează prin susținerea valorilor familiale tradiționale și a rolurilor de gen. 93,9% dintre respondenți au declarat că sunt mulțumiți de relația cu partenerul lor, fără diferențe semnificative între populația urbană și cea rurală, precum și între bărbați și femei. Rolurile tradiționale de gen se manifestă prin împărțirea inegală a responsabilităților de îngrijire a copiilor între părinți. Femeile, de regulă, poartă responsabilitatea principală pentru îngrijirea copiilor.

Populația din UTA Găgăuzia se află adesea în situația în care durata timpului de lucru devine un obstacol pentru îndeplinirea obligațiilor de familie. Astfel, mai mult de o treime (38,6%) dintre respondenții cu vârste cuprinse între 15-64 de ani au declarat că în ultimele 3 luni, cel puțin de câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească obligațiile familiale din cauza că petrec mult timp la serviciu. În general, femeile au declarat această situație ceva mai des (41,4%) decât bărbații (35,9%).

Mai mult de jumătate dintre părinții cu copii cu vârste între 0-6 ani (56,0%) beneficiază de sprijin instituțional regulat la îngrijirea copiilor: 51,6% dintre părinți primesc ajutor regulat de la creșe sau grădinițe, 7,7% de la alte instituții (cercuri de creație, secții sportive, grupuri de dezvoltare etc.). În rândul părinților care lucrează există o pondere relativ mare a celor care apelează la serviciile creșelor/grădinițelor (64,7%). În plus, o proporție relativ mare de părinți cu copii (28,6%) primesc ajutor de la rude sau prieteni. Părinții tineri (20-34 de ani) mai des beneficiază de ajutor la îngrijirea copiilor, atât din partea rudelor (36,0%), cât și din partea instituțiilor

(60,0%). Disponibilitatea serviciilor de educație timpurie variază în funcție de tipul localității. În medie, în instituții preșcolare la 100 de locuri revin 90 de copii înscriși, dar în mediul urban sistemul este supraîncărcat: în mun. Comrat la 100 de locuri sunt 105 copii, iar în or. Ceadâr-Lunga – 109 copii.

Nivelul de implicare a populației din UTA Găgăuzia în munca plătită este foarte scăzut. Doar 33% din populația cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani este implicată în muncă remunerată, ceea ce este mult mai puțin decât media națională (41,5%). În același timp, nu există o diferență semnificativă între populația urbană și cea rurală. În rândul locuitorilor cu studii superioare și cu studii medii de specialitate, proporția celor implicați în muncă remunerată este ceva mai mare: 53,8% și, respectiv, 43,1%. În rândul populației cu un nivel de educație mai scăzut, această cifră variază între 23% și 32%. Puțin mai mult de jumătate din populație (54,5%) este mulțumită de statutul lor ocupațional. Majoritatea angajaților au un program de lucru cu o oră fixă de început și de sfârșit a zilei de lucru.

Nivelul de bunăstare a populației din UTA Găgăuzia este scăzut. Doar 8,4% dintre respondenți au declarat că își pot acoperi cu ușurință necesitățile de bază, în timp ce la nivelul întregii țări această cifră este de 28,9%. În același timp, fiecare al patrulea respondent (24,3%) se așteaptă la creșterea veniturilor în următorii 3 ani.

60,5% din populația UTA Găgăuzia utilizează Internetul, ponderea femeilor care utilizează Internetul fiind mai mare (64,0%) decât a bărbaților (56,9%). Nu s-a constatat nicio diferență semnificativă între locuitorii din mediul urban și cei din mediul rural. Cei mai mulți utilizatorii ai Internetului sunt printre tinerii cu vârsta de sub 35 de ani – 87,7%, în special în rândul tinerilor din mediul rural (94,2%). Proporția celor care utilizează Internetul este mai mare în rândul persoanelor cu studii superioare – 85,4%. Cea mai mica pondere a utilizatorilor este în rândul persoanelor vârstnice (35,6%).

Solidaritatea între generații se manifestă prin ajutorul reciproc de la părinți la copii și viceversa, de la copiii adulți la părinți. Aproape toată populația intervievată din UTA Găgăuzia (97,8%) este parțial sau total de acord cu faptul că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții în cazul în care aceștia se confruntă cu dificultăți financiare. Cu toate acestea, ponderea persoanelor vârstnice (65-79 de ani) care primesc sprijin material sau financiar este de numai 8,9%, ceea ce poate fi explicat prin posibilitățile financiare limitate ale copiilor adulți.

Relațiile dintre părinți și copii pot fi caracterizate, în general, ca fiind pozitive. 92,8% din populație sunt parțial sau total de acord cu faptul că „în cazul în care copiii lor adulți au dificultăți, părinții ar trebui să-și adapteze viața pentru a-i putea ajuta”. 78,3% dintre respondenții ale căror mame sunt în viață sunt mulțumiți de relația cu mamele lor, iar 89,1% dintre respondenții ai căror tați sunt în viață sunt mulțumiți de relația cu tații.

În baza analizei socio-demografice efectuate, trebuie remarcat faptul că în următoarele decenii se va accelera scăderea și îmbătrânirea populației, ceea ce reprezintă o tendință generală în Republica Moldova. Cu toate acestea, UTA Găgăuzia are un anumit potențial de a îmbunătăți situația. În primul rând, o orientare reproductivă mai mare a populației, împreună cu o scădere semnificativă a ratei mortalității, ar putea susține sporul natural al populației. Un factor important pentru îmbunătățirea situației demografice și creșterea potențialului social-economic

este diminuarea fluxului migrator al tinerilor, deoarece emigrarea tinerilor determină scăderea ratei natalității. La nivelul UTA Găgăuzia este necesar de a lua măsuri pentru îmbunătățirea nivelului de educație și a perspectivelor de angajare în câmpul muncii, extinderea serviciilor publice de calitate, inclusiv a serviciilor de îngrijire a copiilor, încurajarea tinerilor de a participa la treburile obștești. Oamenii ar trebui să simtă că există oportunități de a-și dezvolta potențialul și de a avea un nivel de trai decent acasă.

ASPECTE METODOLOGICE

Principalele surse de date pentru profilul demografic al UTA Găgăuzia au fost baza de date a studiului ,,Generații și Gen" (Generations and Gender Study)[1], precum și datele statistice în profil teritorial, publicate de Biroul Național de Statistică[2]. De asemenea, în analiză au fost folosite datele Direcției Generale de Ocrotire a Sănătății a UTA Găgăuzia. Studiul Generații și Gen (GGS) este primul și cel mai cuprinzător studiu demografic realizat în Republica Moldova în 2020 în cadrul Programului Generații și Gen, lansat în 2018 de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (MMPS) în parteneriat cu Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA). La sondaj au participat peste 10 000 de respondenți cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani din 153 de localități din țară (cu excepția malului stâng al râului Nistru), inclusiv 837 de respondenți din UTA Găgăuzia. Respondenții intervievați în regiune au avut următoarele caracteristici socio-demografice:

Distribuția respondenților intervievați în UTA Găgăuzia în cadrul GGS, anul 2020, persoane (întregul eșantion)

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**345**	**492**	**418**	**419**	**837**
Total în grupa de vârstă 15-49 de ani	**145**	**199**	**180**	**164**	**344**
Total în grupa de vârstă 15-64 de ani	**250**	**362**	**323**	**289**	**612**
Grupă de vârstă					
15-19	17	19	22	14	36
20-24	7	21	12	16	28
25-29	16	18	13	21	34
30-34	28	28	32	24	56
35-39	26	40	38	28	66
40-44	29	31	28	32	60
45-49	22	42	35	29	64
50-54	26	44	35	35	70
55-59	29	46	38	37	75
60-64	50	73	70	53	123
65-69	52	66	49	69	118
70-74	27	32	26	33	59
75-79	16	32	20	28	48

[1] https://www.ggp-i.org/moldova/

[2] https://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__02%20POP/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Nivel de studii					
Fără studii	2	3	4	1	5
Primar (clasele I-IV)	13	22	13	22	35
Gimnazial (clasele V-IX)	62	131	99	94	193
Secundar general (clasele X-XII)	79	116	101	94	195
Secundar vocațional (școală de meserie)	57	90	90	57	147
Post-secundar vocațional (colegiu, tehnicum)	75	84	68	91	159
Superior (licență, masterat, doctorat)	57	46	43	60	103
Statut marital					
Căsătorit/ă	171	276	235	212	447
Concubinaj	14	17	19	12	31
Divorțat/ă/separat/ă	43	34	38	39	77
Singur/ă	78	102	105	75	180
Văduv/ă	39	63	21	81	102
Statut ocupațional					
Salariat/ă	80	116	99	97	196
Lucrător/oare pe cont propriu	7	2	8	1	9
Pensionar/ă	126	151	107	170	277
Șomer/ă	62	84	104	42	146
Altă situație	70	139	100	109	209
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	39	60	48	51	99
Chintila II	39	93	60	72	132
Chintila III	30	83	62	51	113
Chintila IV	62	80	66	76	142
Chintila V	38	83	53	68	121
Nu au raportat venitul	137	93	129	101	230
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	265	380	328	317	645
1	36	48	37	47	84
2	33	45	33	45	78
3+	11	19	20	10	30

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

1. INDICATORII DEMOGRAFICI-CHEIE

1.1. Dinamica numărului și structurii populației

Dinamica numărului și structurii populației

Conform datelor preliminare ale BNS prezentate în Tabelul 1.1.1, populația cu reședința obișnuită a UTA Găgăuzia la începutul anului 2022 era de 121 743 persoane, ceea ce reprezintă cu 1,1% mai puțin față de situația înregistrată la începutul anului 2014. Scăderea populației a avut loc din contul populației rurale, în timp ce numărul populației urbane a crescut. Populația feminină a scăzut mai mult decât cea masculină.

Astfel, populația care locuiește în mediul rural a scăzut cu 4,1% față de anul 2014 și la începutul anului 2022 constituia 72 261 de persoane (59,4% din populația totală a UTA Găgăuzia). În

aceeași perioadă, populația care locuiește în mediul urban a crescut cu 3,7%, ajungând la 49 473 de persoane. Dinamica raportului dintre populația urbană și cea rurală în UTA Găgăuzia atestă o urbanizare treptată: ponderea populației urbane la începutul anului 2022 a constituit 40,6% din totalul populației, fiind în creștere cu 1,9 puncte procentuale față de anul 2014, în timp ce ponderea populației rurale a constituit 59,4%, scăzând respectiv.

După sexe, populația feminină la începutul anului 2022 era de 63 471 de persoane (52,1% din totalul populației), în scădere cu 1,4% față de 2014. Populația masculină a scăzut cu 0,8% în aceeași perioadă, ajungând la 58 263 de persoane. Astfel, la începutul anului 2022 la 100 de bărbați reveneau 109 femei.

După vârste, cea mai mare scădere se înregistrează în grupul de vârstă 50-64 de ani (-16,0% față de 2014), atât la bărbați (-16,5%), cât și la femei (-15,4%). În aceeași perioadă, grupul de vârstă de 65 de ani și peste a crescut semnificativ (+49,3%) – cu 58,4% la bărbați și 44,2% la femei.

Tabelul 1.1.1. Distribuția populației cu reședința obișnuită după sex, vârstă și locul de reședință la începutul anilor 2014-2022, mii persoane

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (pr.)
Total	**123.11**	**120.80**	**119.96**	**120.05**	**120.49**	**122.48**	**122.57**	**122.30**	**121.73**
0-4 ani	9.16	8.92	8.89	8.89	8.73	8.54	8.11	7.70	7.26
5-19 ani	23.21	22.28	21.62	21.52	21.57	21.95	22.17	22.25	22.58
20-34 ani	27.16	26.40	26.13	25.80	25.61	25.73	25.26	24.79	23.89
35-49 ani	20.87	20.40	20.49	20.78	21.23	22.29	22.91	23.36	23.96
50-64 ani	30.22	29.86	29.20	28.55	28.06	27.64	26.86	26.19	25.40
65 ani și peste	12.49	12.95	13.64	14.52	15.29	16.33	17.27	18.01	18.65
Bărbați	**58.76**	**58.04**	**57.97**	**58.22**	**58.58**	**59.43**	**59.17**	**58.78**	**58.26**
0-4 ani	4.72	4.60	4.59	4.55	4.44	4.32	4.08	3.87	3.64
5-19 ani	12.03	11.60	11.24	11.20	11.21	11.36	11.43	11.45	11.56
20-34 ani	13.24	13.13	13.27	13.26	13.26	13.38	13.05	12.78	12.31
35-49 ani	10.21	10.04	10.17	10.40	10.66	11.16	11.42	11.60	11.89
50-64 ani	14.06	13.94	13.67	13.41	13.22	13.01	12.66	12.20	11.74
65 ani și peste	4.49	4.73	5.02	5.41	5.80	6.20	6.54	6.88	7.12
Femei	**64.35**	**62.76**	**62.00**	**61.84**	**61.91**	**63.04**	**63.40**	**63.52**	**63.47**
0-4 ani	4.44	4.32	4.30	4.34	4.29	4.23	4.02	3.83	3.62
5-19 ani	11.17	10.68	10.39	10.32	10.36	10.59	10.74	10.80	11.02
20-34 ani	13.93	13.27	12.86	12.54	12.36	12.35	12.21	12.01	11.58
35-49 ani	10.65	10.35	10.32	10.38	10.57	11.13	11.49	11.76	12.07
50-64 ani	16.15	15.92	15.53	15.15	14.84	14.63	14.21	13.99	13.66
65 ani și peste	8.00	8.22	8.62	9.11	9.49	10.13	10.73	11.13	11.53
Urban	**47.73**	**47.16**	**47.20**	**47.49**	**48.00**	**48.96**	**49.45**	**49.53**	**49.47**
0-4 ani	3.38	3.36	3.44	3.51	3.52	3.55	3.42	3.23	3.05
5-19 ani	8.26	8.07	7.99	8.06	8.24	8.49	8.73	8.90	9.14
20-34 ani	10.49	10.19	10.01	9.84	9.74	9.66	9.54	9.39	9.00
35-49 ani	8.69	8.63	8.82	9.02	9.34	9.89	10.26	10.43	10.70
50-64 ani	11.67	11.41	11.14	10.86	10.66	10.50	10.29	10.17	9.99
65 ani și peste	5.23	5.50	5.81	6.20	6.49	6.87	7.22	7.41	7.60
Rural	**75.38**	**73.64**	**72.76**	**72.57**	**72.49**	**73.52**	**73.12**	**72.77**	**72.26**
0-4 ani	5.79	5.57	5.45	5.38	5.21	4.99	4.69	4.47	4.22
5-19 ani	14.94	14.21	13.63	13.45	13.33	13.47	13.44	13.35	13.44

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (pr.)
20-34 ani	16.67	16.21	16.12	15.96	15.87	16.06	15.72	15.40	14.90
35-49 ani	12.17	11.77	11.67	11.76	11.89	12.40	12.65	12.93	13.26
50-64 ani	18.55	18.45	18.06	17.70	17.40	17.14	16.57	16.02	15.41
65 ani și peste	7.26	7.45	7.84	8.32	8.79	9.46	10.05	10.60	11.05
Femei la 100 de bărbați	110	108	107	106	106	106	107	108	109

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Structura populației pe vârste și sexe

Structura pe vârste și sexe a populației UTA Găgăuzia, prezentată în Figura 1.1.2, se caracterizează printr-un profil ondulat, reflectând influența diferitelor fenomene care au avut loc pe parcursul istoriei, precum și prin asimetria dintre partea masculină și cea feminină.

Astfel, se remarcă numărul redus al grupului de vârstă 15-19 ani, care se explică prin faptul că și părinții acestora sunt un grup puțin numeros (40-54 de ani). Procesele de migrație internă și internațională contribuie, de asemenea, la numărul relative redus al populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 29 de ani. În același timp, se observă un număr mare de persoane cu vârste cuprinse între 30 și 39 de ani, născute în anii '80, atât datorită politicii pro-nataliste din acele vremuri, cât și datorită numărului mare al părinților lor. Cea mai mare grupă de vârstă este cea a persoanelor de 60-64 de ani (8,5% din totalul populației). În același timp, populația în vârstă aptă de muncă continuă să predomine în populația totală (55,5%)[3], ceea ce înseamnă că regiunea încă dispune de dividendul demografic.

Figura 1.1.2. Structura pe vârste și sexe a populației cu reședința obișnuită a UTA Găgăuzia, începutul anului 2022, persoane

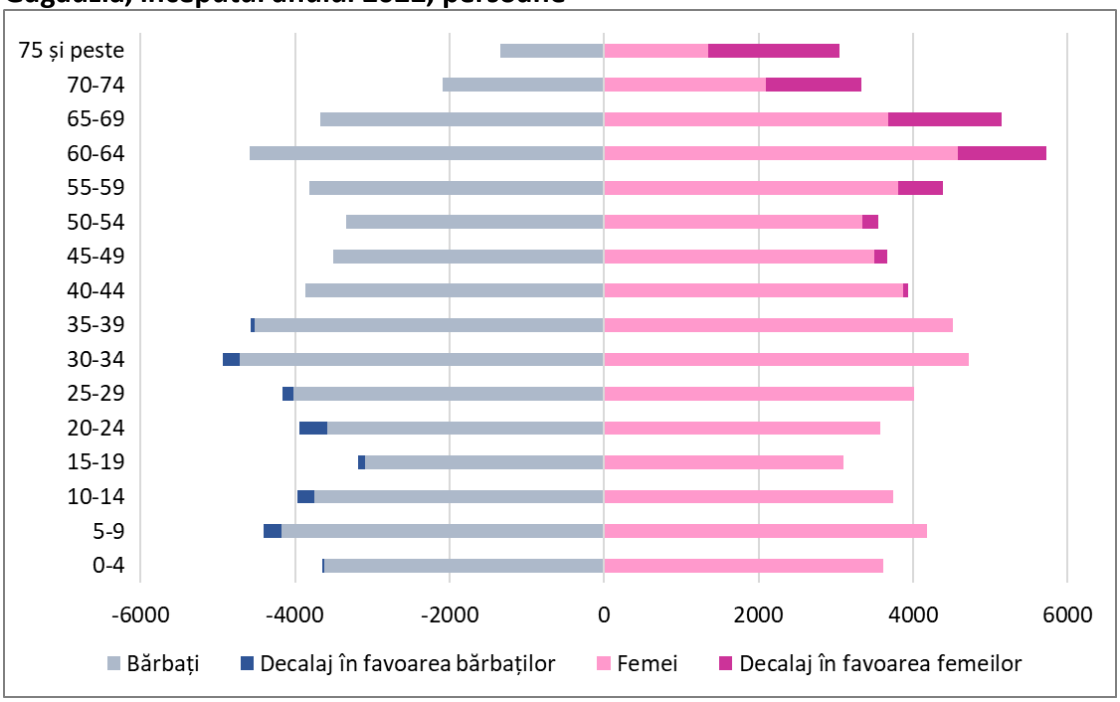

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

[3] Calculată ca bărbați în vârstă de 20-64 ani plus femei în vârstă de 20-59 ani.

În ceea ce privește distribuția pe sexe, există o serie de disparități între populația feminină și cea masculină: băieții și bărbații predomină în grupele de vârstă de până la 39 de ani, în timp ce în grupele mai mari încep să predomine femeile. Diferența în favoarea bărbaților în grupurile mai tinere poate fi explicată atât prin fenomene naturale (numărul mai mare al băieților nou-născuți față de fete), cât și prin procesele de migrație. Diferența în favoarea femeilor în grupele de vârstă mai înaintată se datorează ratei mai ridicate a mortalității bărbaților la aceste vârste.

1.2. Îmbătrânirea populației

Conform datelor preliminare publicate de BNS, la începutul anului 2022, în UTA Găgăuzia locuiau 28 960 de persoane în vârstă de 60 de ani și peste, din care 40,4% bărbați și 59,6% femei (Tabelul 1.2). Coeficientul îmbătrânirii populației a fost de 24% (+2,3% față de 2021). Coeficientul îmbătrânirii în rândul femeilor este mai mare (27%) decât în rândul bărbaților (20%).

Tabelul 1.2. Indicatorii de îmbătrânire a populației (populația cu reședința obișnuită) la începutul anilor 2014-2022

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (pr.)
Persoane de 60 de ani și peste, mii persoane	**21.90**	**22.66**	**23.38**	**24.29**	**25.27**	**26.38**	**27.52**	**28.44**	**28.96**
Bărbați	8.66	9.01	9.37	9.78	10.27	10.72	11.19	11.55	11.70
Femei	13.24	13.64	14.01	14.51	15.00	15.66	16.33	16.89	17.26
Coeficientul îmbătrânirii populației (persoane în vârstă de 60 ani și peste la 100 locuitori)	**18**	**19**	**19**	**20**	**21**	**22**	**22**	**23**	**24**
Bărbați	15	16	16	17	18	18	19	20	20
Femei	21	22	23	23	24	25	26	27	27

Sursa: Elaborat de Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia în baza datelor BNS

1.3. Sporul natural

Potrivit BNS, în pofida scăderii continue a natalității, până în anul 2018 în UTA Găgăuzia a fost înregistrat un spor natural pozitiv al populației, deoarece numărul de născuți-vii a depășit numărul de decese (Tabelul 1.3).

Cu toate acestea, în 2018, numărul de decese a depășit numărul născuților-vii din cauza scăderii numărului de născuți-vii (-3,8% față de 2017), în timp ce numărul de decese a scăzut într-o măsură mai mică (-0,3%). Astfel, a fost înregistrat un spor natural negativ al populației, care s-a intensificat în anii 2020-2021 din cauza creșterii semnificative a mortalității ca urmare a pandemiei Covid-19.

Conform datelor preliminare, în anul 2021 numărul deceselor (1 928) a depășit cu 479 numărul născuților-vii (1 449). La 1 000 de locuitori, numărul născuților-vii a fost de 11,8 (-4,0% față de 2020), iar numărul de decese a fost de 15,8 (+8,9%). Sporul natural negativ al populației în anul 2021 a fost de 3,9 persoane la 1 000 de locuitori.

Tabelul 1.3. Mișcarea naturală a populației, 2014-2021, persoane

Anii	Născuți-vii	Decedați	Sporul natural
		Total	
2014	1 945	1 812	133
2015	1 846	1 684	162
2016	1 804	1 575	229
2017	1 615	1 582	33
2018	1 554	1 578	-24
2019	1 541	1 496	45
2020	1 513	1 774	-261
2021 (pr.)	1 449	1 928	-479
		La 1 000 locuitori	
2014	15.8	14.7	1.1
2015	15.3	13.9	1.3
2016	15.0	13.1	1.9
2017	13.5	13.2	0.3
2018	12.9	13.1	-0.2
2019	12.6	12.2	0.4
2020	12.3	14.5	-2.1
2021 (pr.)	11.8	15.8	-3.9

Sursa: Elaborat de Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia în baza datelor BNS

1.4. Procesele de migrație și intențiile de emigrare

Migrația internă

Conform datelor GGS, 5,3% dintre respondenții intervievați în UTA Găgăuzia au raportat că și-au schimbat domiciliul sau adresa în interiorul țării în ultimii trei ani, fără diferențe semnificative între populația urbană și cea rurală sau între bărbați și femei (Tabelul 1.4.1).

Tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani își schimbă cel mai des domiciliul/adresa în interiorul țării (11,7%), în special femeile tinere (17,3%). Acest lucru se poate datora călătoriilor legate de studii sau de căsătorie. Odată cu înaintarea în vârstă, mobilitatea scade până la 1,8% în grupa de vârstă 65-79 de ani.

În funcție de statutul marital, persoanele divorțate sau care coabitează prezintă o mobilitate mai mare (10,4% și 19,4%) decât persoanele singure sau căsătorite (4,4% și 4,5%).

Șomerii migrează în interiorul țării mai frecvent (12,3%) decât salariații (4,1%) în căutarea unor condiții mai bune.

Din punctul de vedere al bunăstării, populația urbană cu venituri mici (chintila I) are o mobilitate mai mare în interiorul țării (17,9%) decât alte grupuri ale populației.

Tabelul 1.4.1. Populația care și-a schimbat domiciliul/adresa în ultimii 3 ani în interiorul țării, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**6.1**	**4.7**	**3.8**	**6.7**	**5.3**
		Grupă de vârstă			
Tineri (15-34 ani)	8.8	14.0	6.3	17.3	11.7
Apți de muncă (20-64 ani)	7.3	6.4	4.7	9.1	6.8

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Vârstnici (65-79 ani)	3.2	0.8	1.1	2.3	1.8
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Gimnazial	9.7	5.3	7.1	6.4	6.7
Secundar general	8.9	6.0	5.9	8.5	7.2
Secundar vocațional	1.8	4.4	1.1	7.0	3.4
Post-secundar vocațional	2.7	3.6	1.5	4.4	3.1
Superior	8.8	4.3	2.3	10.0	6.8
Statut marital					
Căsătorit/ă	4.7	4.3	2.6	6.6	4.5
Concubinaj	7.1	29.4	10.5	33.3	19.4
Divorțat/ă/separat/ă	14.0	5.9	7.9	12.8	10.4
Singur/ă	5.1	3.9	4.8	4.0	4.4
Văduv/ă	5.1	0.0	0.0	2.5	2.0
Statut ocupațional					
Salariat/ă	7.5	1.7	1.0	7.2	4.1
Lucrător/oare pe cont propriu*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Pensionar/ă	2.4	0.7	0.9	1.8	1.4
Șomer/ă	12.9	11.9	10.6	16.7	12.3
Altă situație	5.7	7.2	3.0	10.1	6.7
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	17.9	3.3	6.3	11.8	9.1
Chintila II	5.1	4.3	6.7	2.8	4.5
Chintila III	0.0	3.6	0.0	5.9	2.7
Chintila IV	8.1	0.0	1.5	5.3	3.5
Chintila V	7.9	3.6	0.0	8.8	5.0

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

În ceea ce privește intențiile de migrație internă, 6,9% din populația intervievată în UTA Găgăuzia intenționează să-și schimbe domiciliul în interiorul țării în următorii 3 ani, fără diferențe semnificative între populația urbană și cea rurală, sau între bărbați și femei (Tabelul 1.4.2).

După vârstă, tinerii (15-34 de ani) mai frecvent intenționează să migreze în interiorul țării (16,9%), bărbații tineri având mai des (20,3%) astfel de intenții decât femeile tinere (13,3%). Frecvența planurilor de migrație internă scade odată cu vârsta, ajungând la 2,1% în grupa de vârstă 65-79 de ani.

În funcție de statutul marital, respondenții care coabitează mai frecvent intenționează să-și schimbe domiciliul în interiorul țării (22,6%) decât cei căsătoriți (4,7%), divorțați (9,1%) sau celibatari (11,1%).

După statutul ocupațional, printre șomeri sunt mai mulți doritori să își schimbe domiciliul în țară (13,0%) decât printre salariați (7,1%).

Din punctul de vedere al bunăstării, locuitorii cu venituri mici din mediul urban sunt mai predispuși (20,5%) decât alte grupuri să intenționeze să își schimbe domiciliul în interiorul țării.

Tabelul 1.4.2. Ponderea populației care intenționează să-și schimbe domiciliul/adresa în interiorul țării în următorii 3 ani, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**7.8**	**6.3**	**8.1**	**5.7**	**6.9**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	16.2	17.4	20.3	13.3	16.9
Apți de muncă (20-64 ani)	9.0	7.0	9.3	6.2	7.8
Vârstnici (65-79 ani)	4.2	0.8	2.1	2.3	2.2
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	7.7	9.1	15.4	4.5	8.6
Gimnazial	9.7	7.6	11.1	5.3	8.3
Secundar general	8.9	6.9	9.9	5.3	7.7
Secundar vocațional	10.5	4.4	5.6	8.8	6.8
Post-secundar vocațional	2.7	7.1	4.4	5.5	5.0
Superior	8.8	2.2	7.0	5.0	5.8
Statut marital					
Căsătorit/ă	5.3	4.3	6.4	2.8	4.7
Concubinaj	21.4	23.5	26.3	16.7	22.6
Divorțat/ă/separat/ă	11.6	5.9	5.3	12.8	9.1
Singur/ă	12.8	9.8	11.4	10.7	11.1
Văduv/ă	0.0	4.8	0.0	3.7	2.9
Statut ocupațional					
Salariat/ă	6.3	7.8	10.1	4.1	7.1
Lucrător/oare pe cont propriu*	14.3	0.0	12.5	0.0	11.1
Pensionar/ă	1.6	1.3	0.0	2.4	1.4
Șomer/ă	16.1	10.7	14.4	9.5	13.0
Altă situație	12.9	7.9	8.0	11.0	9.6
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	20.5	6.7	16.7	7.8	12.1
Chintila II	7.7	8.6	8.3	8.3	8.3
Chintila III	6.7	3.6	3.2	5.9	4.4
Chintila IV	0.0	5.0	4.5	1.3	2.8
Chintila V	5.3	3.6	5.7	2.9	4.1

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Migrația internațională

Conform datelor BNS, în anul 2020, din UTA Găgăuzia au emigrat 3 143 de persoane, iar conform datelor GGS prezentate în Tabelul 1.4.3 fiecare al zecelea locuitor al regiunii intenționează să părăsească țara în următorii trei ani. Astfel, 11,5% dintre respondenții intervievați în UTA Găgăuzia au răspuns „probabil da” sau „cu siguranță da” la întrebarea privind intenția lor de a părăsi Republica Moldova în următorii 3 ani.

Vârsta este un factor important care determină intențiile de emigrare. Unul din patru (24,0%) tineri cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani intenționează să se mute într-o altă țară în următorii ani. Bărbații tineri au mai frecvent astfel de intenții (26,6%) decât femeile tinere (21,3%). Tinerii din mediul urban și cei din mediul rural intenționează să emigreze cu aproximativ aceeași

frecvență. În rândul populației în vârstă aptă de muncă (20-64 de ani), ponderea celor care doresc să emigreze este de 14,1%. Odată cu înaintarea în vârstă, ponderea scade până la 2,7% în grupa de vârstă 65-79 de ani.

După nivelul de studii, populația cu studii superioare (17,5%), în special populația urbană cu studii superioare (21,1%) și femeile cu studii superioare (21,7%), este semnificativ mai înclinată decât alte grupuri să aibă intenții de emigrare.

În funcție de statutul marital, persoanele care trăiesc în concubinaj și cele singure sunt mai susceptibile de a avea intenția de a se muta cu traiul în afara țării (25,8% și 17,2%, respectiv) decât persoanele căsătorite (10,5%).

Statutul ocupațional este, de asemenea, un factor care influențează intențiile de emigrare: astfel, în rândul șomerilor, 20,5% doresc să emigreze, în timp ce în rândul salariaților acest procent este mai mic (12,8%).

În același timp, nu doar șomerii, ci și persoanele relativ înstărite din UTA Găgăuzia plănuiesc adesea să emigreze. Astfel, populația urbană cu venituri mari (chintila V) are astfel de intenții mai des (21,1%) decât populația urbană cu venituri mai mici.

Tabelul 1.4.3. Ponderea populației care intenționează să se mute într-o altă țară în următorii 3 ani, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**12.5**	**10.8**	**12.2**	**10.7**	**11.5**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	23.5	24.4	26.6	21.3	24.0
Apți de muncă (20-64 ani)	15.5	13.1	14.6	13.5	14.1
Vârstnici (65-79 ani)	3.2	2.3	1.1	3.8	2.7
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	15.4	4.5	23.1	0.0	8.6
Gimnazial	12.9	11.5	12.1	11.7	11.9
Secundar general	12.7	12.9	13.9	11.7	12.8
Secundar vocațional	14.0	7.8	12.2	7.0	10.2
Post-secundar vocațional	4.0	10.7	8.8	6.6	7.5
Superior	21.1	13.0	11.6	21.7	17.5
Statut marital					
Căsătorit/ă	8.8	11.6	9.8	11.3	10.5
Concubinaj	21.4	29.4	36.8	8.3	25.8
Divorțat/ă/separat/ă	11.6	0.0	2.6	10.3	6.5
Singur/ă	23.1	12.7	19.0	14.7	17.2
Văduv/ă	5.1	4.8	0.0	6.2	4.9
Statut ocupațional					
Salariat/ă	12.5	12.9	11.1	14.4	12.8
Lucrător/oare pe cont propriu*	28.6	0.0	25.0	0.0	22.2
Pensionar/ă	4.8	2.6	1.9	4.7	3.6
Șomer/ă	22.6	19.0	21.2	19.0	20.5
Altă situație	15.7	12.9	14.0	13.8	13.9
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	5.1	10.0	12.5	3.9	8.1

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Chintila II	7.7	8.6	11.7	5.6	8.3
Chintila III	10.0	12.0	9.7	13.7	11.5
Chintila IV	8.1	10.0	7.6	10.5	9.2
Chintila V	21.1	9.6	11.3	14.7	13.2

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

1.5. Formarea familiei și relațiile dintre parteneri

Formarea familiei

Potrivit datelor GGS, una dintre cele mai des întâlnite modalități de a face cunoștință în UTA Găgăuzia este prin intermediul prietenilor sau rudelor (40,4%). 15,7% din populația chestionată și-a întâlnit partenerul actual la serviciu, 13,7% – la un bar, club de noapte sau dans. La o petrecere sau eveniment privat au făcut cunoștință cu partenerul 13,3% dintre respondenți, în instituții de învățământ – 9,5%, într-o călătorie de afaceri sau personală – 3,2% și în alte circumstanțe – 4,2% (Tabelul 1.5.1).

Cunoștința prin prieteni sau rude este cea mai populară modalitate de a găsi un partener, indiferent de grupa de vârstă, educație, statutul marital sau ocupațional. Tinerii (15-34 de ani) își cunosc cel mai frecvent partenerul prin prieteni sau rude (44,7%), precum și la petreceri sau evenimente private (18,8%). Persoanele în vârstă (65-79 de ani) și-au întâlnit partenerul prin prieteni sau rude în 35,5% din cazuri, iar în 24,3% din cazuri – la locul de muncă.

34,2% dintre respondenții cu studii superioare și-au cunoscut partenerul prin prieteni sau rude, iar 19,2% – în instituții de învățământ. În rândul populației cu un nivel de studii mai scăzut, este, de asemenea, populară cunoștința prin prieteni sau rude, precum și la locul de muncă.

Din punctul de vedere al bunăstării, cunoașterea unui partener prin prieteni sau rude este populară în toate grupurile, cu excepția celor mai bogate (chintila V). Respondenții cu cele mai înalte venituri în 37,5% din cazuri și-au întâlnit actualul partener într-un bar, club de noapte sau dans, în 23,8% din cazuri – la locul de muncă, mai frecvent decât alte grupuri.

Tabelul 1.5.1. Distribuția respondenților în funcție de locul în care s-au întâlnit cu partenerul actual, %

	Prin prieteni sau rude	La locul de muncă	Bar, club de noapte sau dans	Petrecere privată sau eveniment	În instituțiile de învățământ	Într-o călătorie de afaceri sau personală	Altul
Total	**40.4**	**15.7**	**13.7**	**13.3**	**9.5**	**3.2**	**4.2**
Grupă de vârstă							
Tineri (15-34 ani)	44.7	9.4	9.4	18.8	7.1	1.2	9.4
Apți de muncă (20-64 ani)	41.9	13.3	12.3	14.1	10.5	3.8	4.1
Vârstnici (65-79 ani)	35.5	24.3	18.7	11.2	6.5	0.9	2.8
Nivel de studii							
Fără studii*	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

	Prin prieteni sau rude	La locul de muncă	Bar, club de noapte sau dans	Petrecere privată sau eveniment	În instituțiile de învățământ	Într-o călătorie de afaceri sau personală	Altul
Primar	50.0	16.7	25.0	0.0	8.3	0.0	0.0
Gimnazial	41.1	18.9	8.9	15.6	5.6	3.3	6.7
Secundar general	44.4	16.7	14.3	14.3	7.9	1.6	0.8
Secundar vocațional	35.4	17.7	16.7	15.6	3.1	5.2	6.3
Post-secundar vocațional	41.3	15.4	14.4	7.7	14.4	2.9	3.8
Superior	34.2	8.2	12.3	16.4	19.2	4.1	5.5
Statut marital							
Căsătorit/ă	39.7	15.2	14.1	14.1	10.3	3.4	3.1
Concubinaj	50.0	20.0	10.0	10.0	0.0	3.3	6.7
Statut ocupațional							
Salariat/ă	44.4	11.1	13.2	11.1	11.1	4.2	4.9
Lucrător/oare pe cont propriu*	0.0	0.0	0.0	0.0	28.6	28.6	42.9
Pensionar/ă	36.3	21.9	15.1	12.3	10.3	1.4	2.7
Șomer/ă	47.7	14.8	12.5	13.6	4.5	5.7	1.1
Altă situație	37.3	15.3	14.4	17.8	9.3	0.8	5.1
Chintilă de bunăstare							
Chintila I	55.7	15.2	0.0	11.4	7.6	5.1	5.1
Chintila II	54.0	11.1	17.5	6.3	4.8	0.0	6.3
Chintila III	29.3	18.5	9.8	20.7	13.0	2.2	6.5
Chintila IV	37.5	16.1	17.9	12.5	10.7	1.8	3.6
Chintila V	8.8	23.8	37.5	12.5	13.8	2.5	1.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Satisfacția de relația cu partenerul

Din numărul total de respondenți intervievați în UTA Găgăuzia în cadrul GGS, aproape toți (93,9%) s-au declarat mulțumiți de relația cu partenerul/a lor, fără diferențe semnificative între locuitorii din mediul urban și cel rural, bărbați și femei (Tabelul 1.5. 2).

Tinerii (15-34 ani) sunt puțin mai frecvent (98,8%) mulțumiți de relațiile lor decât persoanele de vârstă mijlocie. În rândul vârstnicilor (65-79 de ani), bărbații sunt mulțumiți mai des (98,4%) decât femeile (91,1%).

Per total, nu s-au constatat diferențe semnificative în funcție de nivelul de studii, însă femeile cu studii superioare sunt mai rar (89,7%) mulțumite de relațiile lor decât bărbații cu studii superioare (97,1%).

Din punctul de vedere al altor caracteristici, nu au fost identificate tendințe clare.

Tabelul 1.5.2. Ponderea populației satisfăcute de relația cu partenerul/a, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**93.0**	**94.4**	**95.5**	**92.0**	**93.9**
Grupă de vârstă					

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Tineri (15-34 ani)	97.2	100.0	97.2	100.0	98.8
Apți de muncă (20-64 ani)	91.7	94.5	94.6	92.0	93.4
Vârstnici (65-79 ani)	97.6	93.8	98.4	91.1	95.3
Nivel de studii					
Fără studii*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Primar	100.0	85.7	100.0	83.3	91.7
Gimnazial	87.1	96.7	95.8	90.7	93.4
Secundar general	90.2	94.1	92.5	93.2	92.9
Secundar vocațional	94.3	96.7	96.7	94.3	95.8
Post-secundar vocațional	98.0	90.9	96.0	92.6	94.2
Superior	92.3	94.3	97.1	89.7	93.2
Statut ocupațional					
Salariat/ă	95.1	94.0	94.9	93.9	94.5
Lucrător/oare pe cont propriu*	80.0	100.0	83.3	100.0	85.7
Pensionar/ă	95.5	91.3	97.2	89.3	93.2
Șomer/ă	91.4	96.2	93.7	96.0	94.3
Altă situație	88.2	96.5	98.0	91.4	94.1
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	93.3	93.9	95.0	92.3	93.7
Chintila II	93.8	93.8	100.0	88.6	93.8
Chintila III	89.3	96.9	96.4	91.9	94.6
Chintila IV	96.2	96.7	96.7	96.2	96.4
Chintila V	92.0	92.7	97.4	88.1	92.5

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Structura populației după statutul marital

Datele GGS din Tabelul 1.5.3 reflectă statutul marital actual al bărbaților intervievați în regiune: majoritatea dintre aceștia sunt căsătoriți (56,2%), un sfert sunt singuri (25,1%), proporția celor divorțați este de 9,1%, văduvii sunt 5,0%, iar în concubinaj trăiesc 4,5% din populația masculină intervievată.

Printre bărbații tineri (15-34 de ani), majoritatea (59,5%) sunt singuri, iar o treime (30,4%) sunt căsătoriți. Proporția celor căsătoriți crește odată cu vârsta, până la 63,2% în grupa de vârstă 65-79 de ani, dar se majorează și ponderea celor văduvi, până la 14,7%.

Nivelul de studii influențează atractivitatea bărbaților ca parteneri de căsătorie. Bărbații cu studii superioare au șanse mai mari de a fi căsătoriți (74,4%) decât bărbații cu studii primare sau secundare.

Statutul ocupațional este, de asemenea, un factor important: bărbații angajați au șanse mai mari de a fi căsătoriți (68,7%) decât cei șomeri (48,1%). De asemenea, semnificativ mai mulți divorțați există în rândul bărbaților șomeri (13,5%) decât în rândul bărbaților salariați (5,1%). Conform așteptărilor, văduvia se atestă cel mai frecvent printre pensionari (15,9%).

În ceea ce privește nivelul veniturilor, nu au fost determinate tendințe clare.

Tabelul 1.5.3. Distribuția bărbaților cu vârsta cuprinsă între 15-79 ani după statutul marital actual, %

	Căsătoriți	Celibatari	Divorțați	Văduvi	Concubinaj
Total	**56.2**	**25.1**	**9.1**	**5.0**	**4.5**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	30.4	59.5	5.1	0.0	5.1
Apți de muncă (20-64 ani)	58.1	23.3	10.3	2.3	6.0
Vârstnici (65-79 ani)	63.2	13.7	7.4	14.7	1.1
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	25.0	0.0	50.0	25.0
Primar	30.8	38.5	7.7	15.4	7.7
Gimnazial	42.4	37.4	12.1	5.1	3.0
Secundar general	54.5	20.8	10.9	5.9	7.9
Secundar vocațional	64.4	24.4	6.7	3.3	1.1
Post-secundar vocațional	64.7	22.1	5.9	4.4	2.9
Superior	74.4	9.3	9.3	0.0	7.0
Statut ocupațional					
Salariați	68.7	18.2	5.1	0.0	8.1
Lucrători pe cont propriu*	50.0	25.0	12.5	0.0	12.5
Pensionari	64.5	14.0	4.7	15.9	0.9
Șomeri	48.1	29.8	13.5	1.0	7.7
Altă situație	44.0	39.0	13.0	3.0	1.0
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	72.9	8.3	6.3	2.1	10.4
Chintila II	43.3	28.3	15.0	8.3	5.0
Chintila III	83.9	6.5	0.0	4.8	4.8
Chintila IV	37.9	30.3	15.2	12.1	4.5
Chintila V	58.5	32.1	3.8	3.8	1.9

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Distribuția femeilor intervievate în UTA Găgăuzia după statutul marital este următoarea: jumătate dintre ele sunt căsătorite (50,6%), aproximativ o cincime sunt văduve (19,3%), ponderea femeilor singure este de 17,9%, 9,3% dintre femeile intervievate sunt divorțate și 2,9% dintre femei sunt în concubinaj (Tabelul 1.5.4).

Ca și în cazul bărbaților, proporția femeilor căsătorite crește odată cu vârsta, ajungând la 60,7% în grupa de vârstă 20-64 de ani. La vârste mai înaintate (65-79 de ani), ponderea femeilor căsătorite scade până la 34,6%, cedând locul văduviei (38,5%). Fiecare a treia femeie tânără (15-34 de ani) este celibatară (34,7%).

În ceea ce privește nivelul de studii, femeile cu studii medii și superioare sunt căsătorite aproximativ la fel de des (57,4%-60,0%). Printre femeile cu studii primare sunt cele mai multe văduve (45,5%).

După statutul ocupațional, femeile angajate, la fel ca și bărbații, au mai multe șanse de a fi căsătorite (62,9%) decât șomerele (52,4%). În același timp, nu există o relație clară între venitul femeilor și statutul lor marital.

Tabelul 1.5.4. Distribuția femeilor cu vârsta cuprinsă între 15-79 ani după statutul marital actual, %

	Căsătorite	Văduve	Celibatare	Divorțate	Concubinaj
Total	**50.6**	**19.3**	**17.9**	**9.3**	**2.9**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	52.0	0.0	34.7	8.0	5.3
Apți de muncă (20-64 ani)	60.7	11.3	13.1	10.5	4.4
Vârstnici (65-79 ani)	34.6	38.5	19.2	7.7	0.0
Nivel de studii					
Fără studii*	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	27.3	45.5	27.3	0.0	0.0
Gimnazial	34.0	24.5	26.6	8.5	6.4
Secundar general	57.4	9.6	20.2	9.6	3.2
Secundar vocațional	54.4	19.3	8.8	14.0	3.5
Post-secundar vocațional	57.1	23.1	9.9	8.8	1.1
Superior	60.0	11.7	18.3	10.0	0.0
Statut ocupațional					
Salariate	62.9	8.2	14.4	13.4	1.0
Lucrătoare pe cont propriu*	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Pensionare	42.9	34.7	15.9	5.9	0.6
Șomere	52.4	11.9	16.7	16.7	2.4
Altă situație	50.5	8.3	24.8	8.3	8.3
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	66.7	15.7	3.9	5.9	7.8
Chintila II	44.4	31.9	6.9	13.9	2.8
Chintila III	70.6	11.8	7.8	7.8	2.0
Chintila IV	32.9	31.6	25.0	10.5	0.0
Chintila V	57.4	13.2	22.1	7.4	0.0

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

2. PLANIFICAREA FAMILIALĂ ȘI COMPORTAMENTUL REPRODUCTIV

2.1. Utilizarea curentă a metodelor de contracepție

Conform datelor GGS, în UTA Găgăuzia a fost înregistrat un nivel foarte scăzut de utilizare a metodelor de contracepție. Din numărul total de femei intervievate de vârstă reproductivă (15-49 de ani), care la momentul sondajului nu erau însărcinate și nu încercau să rămână însărcinate, doar 22,1% au declarat că folosesc cel puțin o metodă de contracepție, iar 42,0% au raportat că nu folosesc nici o metodă. În același timp, a fost înregistrată o rată înaltă a refuzurilor de a răspunde la această întrebare: 35,9% dintre respondente fie au refuzat să răspundă, fie nu au putut da un răspuns (Tabelul 2.1).

19,1% dintre femeile intervievate folosesc cel puțin o metodă modernă de contracepție[4], dintre care prezervativul masculin (12,2%) este metoda cea mai populară, urmată de sterilizarea feminină (3,1%), dispozitivul intrauterin (1,5%), pilule (1,5%) și diafragmă (0,8%). 3,1% dintre

[4] Dacă una și aceeași femeie a raportat că utilizează mai multe metode, a fost luată în considerație metoda cea mai eficientă.

respondente folosesc cel puțin o metodă tradițională, și anume actul sexual întrerupt (2,3%) și abstinența periodică (0,8%).

Conform așteptărilor, ponderea femeilor care utilizează metode de contracepție este mai mare în rândul femeilor căsătorite sau care coabitează cu partenerul (24,4%) decât în rândul femeilor singure, divorțate sau văduve (18,4%).

Tabelul 2.1. Distribuția femeilor de vârstă reproductivă (15-49 ani) conform metodei principale de contracepție utilizate, %

		Metode moderne						Metode tradiționale				
	Orice metodă	**Orice metodă modernă**	Prezervativ masculin	Dispozitiv intrauterin	Pilule	Sterilizare feminină	Diafragmă	**Orice metodă tradițională**	Act sexual întrerupt	Abstinență periodică	**Nicio metodă**	**Refuzul de a răspunde / Nu știu**
Total 15-49 ani	**22.1**	**19.1**	**12.2**	**1.5**	**1.5**	**3.1**	**0.8**	**3.1**	**2.3**	**0.8**	**42.0**	**35.9**
Grupă de vârstă												
15-34	17.7	14.5	11.3	0.0	1.6	1.6	0.0	3.2	3.2	0.0	50.0	32.3
35-49	26.1	23.2	13.0	2.9	1.4	4.3	1.4	2.9	1.4	1.4	34.8	39.1
Statut marital												
Căsătorite sau aflate în concubinaj	24.4	22.0	13.4	2.4	2.4	2.4	1.2	2.4	1.2	1.2	39.0	36.6
Singure, divorțate, văduve	18.4	14.3	10.2	0.0	0.0	4.1	0.0	4.1	4.1	0.0	46.9	34.7

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

2.2. Numărul ideal de copii în familie și intențiile reproductive

Numărul ideal de copii în familie

Majoritatea respondenților de vârstă fertilă (15-49 de ani) intervievați în UTA Găgăuzia în cadrul GGS, la întrebarea „În general, câți copii credeți că ar trebui să aibă o familie în mod ideal?” au răspuns „trei” sau mai mulți (71,2%) (Figura 2.2.1). Femeile au dat acest răspuns mai frecvent (73,9%) decât bărbații (68,5%). Populația din în mediul rural consideră că în mod ideal o familie ar trebui să aibă 3+ copii mai frecvent (81,5%) decât cea din mediul urban (56,9%). 27,3% dintre respondenți consideră că, în mod ideal, într-o familie ar trebui să fie doi copii, iar 1,2% au răspuns „unul”. Un singur respondent (în vârstă de 15 ani) a răspuns că, în mod ideal, nu ar trebui să existe copii în familie.

Aproape în toate grupele de vârstă, majoritatea respondenților (atât bărbați, cât și femei) consideră că, în mod ideal, o familie ar trebui să aibă 3+ copii, însă bărbații tineri (15-34 de ani) și tinerii din mediul urban sunt de această părere mai rar decât alte grupuri.

Populația cu studii superioare consideră drept număr ideal de copii 3+ ceva mai puțin frecvent (68,0%) decât populația cu studii medii (73-74%), în special populația urbană cu studii superioare (50,0%).

După statutul marital, respondenții căsătoriți consideră că trei sau mai mulți copii reprezintă un număr ideal mult mai des (81,7%) decât alte grupuri. Disponibilitatea unui loc de muncă influențează, de asemenea, idealurile: astfel, angajații tind să prefere mai des 3+ copii (76,1%) decât șomerii (70,6%).

Din punctul de vedere al bunăstării, populația cu venituri medii (chintilele II-III) este mai înclinată să prefere 3+ copii (80,3-82,9%) decât cea mai săracă (67,4%) și cea mai bogată (60,0%).

În funcție de numărul efectiv de copii în familie, respondenții din UTA Găgăuzia, în general, tind să prefere mai mulți copii decât au în realitate: respondenții fără copii consideră trei copii drept un număr ideal în 59,4% din cazuri, respondenții cu un copil consideră așa în 71,2% din cazuri, cu doi copii – în 72,2% din cazuri, iar marea majoritate a celor care au deja trei sau mai mulți copii consideră anume acest număr ca fiind ideal (92,5%).

Figura 2.2.1. Distribuția respondenților în funcție de numărul ideal de copii în familie, %

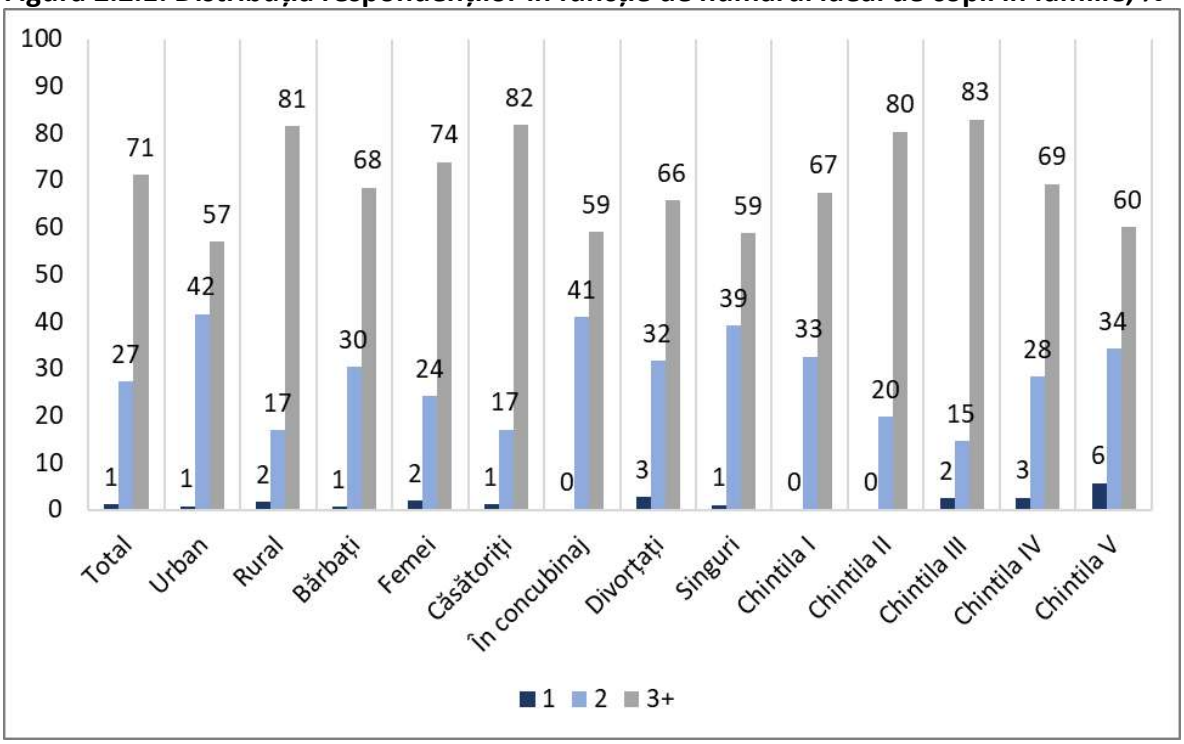

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Intențiile reproductive

Conform datelor GGS din Tabelul 2.2.2, populația cu vârste cuprinse între 15 și 49 de ani intenționează în medie să aibă 2,67 copii. În cazul bărbaților, media este de 2,72, iar în cazul femeilor, numărul este puțin mai mic, de 2,61 copii. Populația care locuiește în mediul rural intenționează să aibă mai mulți copii (2,80) decât cea care locuiește în mediul urban (2,48).

Tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani intenționează să aibă, în medie, mai puțini copii (2,55) decât respondenții mai în vârstă (2,81). În ceea ce privește nivelul de studii, respondenții

cu studii secundare vocaționale intenționează să aibă cel mai mare număr de copii (3,22), în timp ce nu există diferențe semnificative între celelalte grupuri.

În funcție de statutul marital, persoanele căsătorite au tendința de a planifica mai mulți copii (2,82) decât cele singure (2,37).

După statutul ocupațional, bărbații șomeri intenționează în medie să aibă mai mulți copii (2,81) decât bărbații salariați (2,67), în timp ce la femei nu se observă diferențe semnificative.

În funcție de numărul efectiv de copii, respondenții care au un copil intenționează să aibă în medie mai puțini copii (2,47) decât cei care au doi (2,68) sau trei (3,73). Respondenții fără copii la momentul sondajului intenționau în medie să aibă 2,35 copii.

Tabelul 2.2.2. Numărul mediu de copii, inclusiv biologici și adoptivi, pe care populația cu vârsta de 15-49 de ani intenționează să-i aibă în general

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total 15-49 ani	**2.48**	**2.80**	**2.72**	**2.61**	**2.67**
Grupă de vârstă					
15-34 ani	2.43	2.64	2.40	2.71	2.55
35-49 ani	2.55	2.96	3.03	2.48	2.81
Nivel de studii					
Primar*	2.00	3.00	2.67	3.00	2.75
Gimnazial	2.43	2.66	2.45	2.79	2.58
Secundar general	2.28	2.76	2.50	2.62	2.55
Secundar vocațional	3.00	3.35	3.57	2.62	3.22
Post-secundar vocațional	2.53	2.60	2.76	2.37	2.58
Superior	2.50	2.76	2.75	2.59	2.64
Statut marital					
Căsătorit/ă	2.67	2.90	3.07	2.59	2.82
Concubinaj	2.50	2.55	2.25	3.20	2.53
Divorțat/ă/separat/ă	2.83	2.92	2.91	2.85	2.88
Singur/ă	2.14	2.56	2.32	2.46	2.37
Văduv/ă*	2.00	7.00	7.00	2.00	4.50
Statut ocupațional					
Salariat/ă	2.57	2.59	2.67	2.49	2.58
Lucrător/oare pe cont propriu*	2.00	8.00	4.00	-	4.00
Șomer/ă	2.66	2.76	2.81	2.44	2.71
Altă situație	2.28	2.93	2.60	2.76	2.69
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	2.90	2.94	3.20	2.62	2.93
Chintila II	2.43	3.08	2.81	3.00	2.90
Chintila III	2.50	2.82	3.06	2.50	2.75
Chintila IV	2.25	2.52	2.38	2.54	2.45
Chintila V	2.42	2.65	2.50	2.62	2.55
Număr de copii avuți					
0	2.12	2.54	2.26	2.53	2.35
1	2.15	2.59	2.67	2.37	2.47
2	2.72	2.65	2.74	2.62	2.68
3+	3.38	3.92	4.00	3.29	3.73

* Număr mic de persoane intervievate (până la 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

2.3. Numărul mediu de copii născuți-vii și vârsta medie a femeilor la naașterea copiilor

Potrivit BNS, rata totală de fertilitate în UTA Găgăuzia în 2021 a fost de 1,85 născuți-vii la o femeie de vârstă reproductivă, cu 16,3% mai puțin decât în 2014.

Conform rezultatelor GGS, în UTA Găgăuzia **numărul mediu de copii** născuți de femeile cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani până la desfășurarea sondajului este de 1,51 copii pe femeie (Tabelul 2.3) [5]. Pentru femeile din grupa de vârstă mai tânără (15-34 de ani) acest indicator este mai scăzut (1,04 copii), pentru că ele încă nu și-au realizat toate intențiile reproductive. În grupa de vârstă mai mare (35-49 de ani), numărul mediu de copii născuți este mai înalt (1,90 copii pe femeie).

Rata de fertilitate este influențată de nivelul de studii al femeilor. Astfel, femeile cu studii secundare generale au în medie 1,70 copii, în timp ce femeile cu studii superioare au doar 1,51.

După statutul marital, observăm că femeile căsătorite se remarcă printr-un număr mediu ridicat de copii născuți (1,84) în comparație cu femeile singure (0,21).

În funcție de statutul ocupațional, șomerele aveau în medie 1,61 copii la momentul interviului, în timp ce salariatele aveau 1,52.

Femeile cu cele mai mici venituri (chintila I) au mai mulți copii născuți (2,12 copii pe femeie), în timp ce femeile cu cele mai mari venituri (chintila V) au doar 1,25 copii per femeie.

Vârsta medie a femeilor din UTA Găgăuzia la naașterea primului copil este de 22,5 ani. Femeile cu studii superioare nasc primul copil mai târziu – la 23,6 ani – decât femeile care au absolvit nouă clase (20,1 ani) sau o școală medie generală (22,7 ani). Din punctul de vedere al bunăstării, femeile cu cele mai mici venituri (chintila I) au născut primul copil mult mai devreme (la 20,9 ani) decât femeile cu cele mai mari venituri (la 24,9 ani). Statutul marital și statutul ocupațional au o influență redusă asupra vârstei la care femeile nasc primul copil.

Vârsta medie a femeilor la naașterea celui de-al doilea copil este de 25,8 ani și depinde de vârsta femeilor la naașterea primului copil. Vârsta medie a femeilor la naașterea celui de-al treilea copil este de 28,8 ani.

Tabelul 2.3. Numărul mediu de copii născuți pe parcursul vieții de către femeile cu vârsta de 15-49 de ani, până la desfășurarea sondajului, și vârsta medie a femeilor la naașterea primului copil, a celui de-al doilea și al treilea copil

	Numărul mediu de copii	Vârsta medie la naștere, ani		
		Primul copil	Al doilea copil	Al treilea copil
Total 15-49 ani	**1.51**	**22.5**	**25.8**	**28.8**
Grupă de vârstă				
15-34 ani	1.04	21.3	25.2	24.0#
35-49 ani	1.90	23.2	26.1	29.3

[5] Acest indicator nu este identic cu rata totală de fertilitate, dat fiind faptul că reprezintă numărul mediu de copii născuți-vii pe parcursul vieții de diferite grupe de vârstă (generații) până la momentul desfășurării GGS..

	Numărul mediu de copii	Vârsta medie la naștere, ani		
		Primul copil	Al doilea copil	Al treilea copil
Nivel de studii				
Gimnazial	1.28	20.1	24.3	26.8
Secundar general	1.70	22.7	25.3	30.5
Secundar vocațional	1.53	23.3	24.8	28.0
Post-secundar vocațional	1.59	22.8	26.1	24.3#
Superior	1.51	23.6	28.3	31.7
Statut marital				
Căsătorită	1.84	22.7	25.8	29.5
Concubinaj*	1.78	19.6	24.7	30.3
Divorțată	1.83	22.8	25.5	25.5#
Singură	0.21	22.6	26.5	-
Văduvă*	2.25	23.3	29.0	28.0#
Statut ocupațional				
Salariată	1.52	22.5	26.7	28.0
Șomeră	1.61	22.7	23.7	28.2
Altă situație	1.46	22.5	25.9	29.8
Chintilă de bunăstare				
Chintila I	2.12	20.9	26.0	32.3
Chintila II	1.89	22.2	25.5	27.4
Chintila III	1.16	22.6	22.9	24.0
Chintila IV	1.33	22.9	25.1	26.5
Chintila V	1.25	24.9	26.1	32.0

* Număr mic de persoane intervievate (până la 10)

Este matematic posibil ca vârsta medie la nașterea celui de-al doilea copil să fie mai mare decât vârsta medie la nașterea celui de-al treilea. Majoritatea femeilor intervievate au doi copii, iar cele care au trei sunt puține și au născut relativ devreme.

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

2.4. Nașteri la vârsta de adolescență

Conform datelor GGS, fiecare a patra femeie cu vârsta cuprinsă între 15-49 de ani (24,4%) intervievată în UTA Găgăuzia a născut un copil **la vârsta adolescenței (14-19 ani)**. Cea mai mare pondere este înregistrată în grupa de vârstă 35-49 de ani (29,2%), în timp ce în grupa de vârstă 15-34 de ani rata este mult mai mică (18,7%).

În rândul femeilor cu studii superioare, ponderea celor care au născut între 14 și 19 ani este relativ scăzută (13,5%), în timp ce în rândul femeilor cu un nivel de studii mai scăzut ea ajunge la 30,0%.

Nașterile la vârsta adolescenței sunt asociate cu căsătorii timpurii și respectiv, cu divorțuri: 29,2% dintre femeile divorțate au declarat că au născut la vârsta de 14-19 ani, în timp ce în rândul femeilor singure ponderea este de numai 5,9%.

Există o diferență semnificativă între femei în funcție de bunăstare: femeile din straturile cu venituri mici (chintila I) declară foarte des că au născut în adolescență (48,0%), în timp ce femeile din straturile cele mai înstărite (chintila V) declară acest lucru mult mai rar (6,3%).

Deși nașterile la vârsta adolescenței (14-19 ani) nu reprezintă ceva neobișnuit în UTA Găgăuzia, nașterile la o vârstă foarte tânără (la fete ce nu au ajuns la majorat) totuși nu sunt foarte frecvente. Conform datelor colectate în cadrul GGS, 3,6% dintre femeile intervievate cu vârste cuprinse între 15 și 79 de ani au declarat că au născut **la o vârstă sub 18 ani.** Cea mai mare rată se înregistrează în grupa de vârstă 35-49 de ani (5,6%).

Femeile cu studii primare au o probabilitate semnificativ mai mare de a naște înainte de vârsta majoratului (9,1%) decât femeile cu un nivel de studii mai ridicat.

Femeile care coabitează cu partenerul lor sunt mai înclinate să declare că au născut înainte de vârsta de 18 ani (16,7%) decât femeile căsătorite (4,7%), divorțate (2,6%) sau văduve (2,5%). În rândul femeilor singure nu au fost raportate nașteri înainte de vârsta majoratului.

Nu există diferențe semnificative în funcție de statutul ocupațional și nivelul veniturilor.

3. SĂNĂTATEA POPULAȚIEI

3.1. Ratele mortalității

Conform datelor preliminare ale BNS, în UTA Găgăuzia, în perioada 2020-2021, rata medie a mortalității a fost de 15,1 decese la 1 000 de locuitori, înregistrând o creștere semnificativă în comparație cu perioada anterioară pandemiei Covid-19 (+17,9% față de 2017-2019 și +8,5% față de 2014-2016) (Tabelul 3.1.1). Mortalitatea a fost mai pronunțată în rândul bărbaților (16,4 decese la 1 000 de bărbați) decât în rândul femeilor (13,9 decese la 1 000 de femei), deși creșterea mortalității feminine a fost mai mare (+21,3% față de 2017-2019) decât cea a mortalității masculine (+15,1%) (Figura 3.1.2).

În 2020, rata mortalității infantile a fost de 9,9 decese la 1 000 de născuți-vii în grupa de vârstă 0-1 an, ceea ce reprezintă o creștere de 37,5% față de 2014. În grupa de vârstă 0-4 ani, rata medie a mortalității în 2020-2021 a fost de 1,8 decese la 1 000 de copii de vârstă respectivă. Rata mortalității este ușor mai mare în rândul băieților (2,0 decese la 1 000 de băieți cu vârsta cuprinsă între 0 și 4 ani) decât în rândul fetelor (1,7). În grupa de vârstă 5-19 ani, rata mortalității este scăzută (0,3 decese la 1 000 de copii de aceeași vârstă), în timp ce după 20 de ani începe să crească treptat, ajungând la 70,9 decese la 1 000 de locuitori în grupa de vârstă de 65 de ani și peste. Rata mortalității în rândul bărbaților vârstnici este mult mai mare (82,1) decât în rândul femeilor vârstnice (64,0).

Tabelul 3.1.1. Mortalitatea pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de persoane din categoria respectivă

	2014-2016	2017-2019	2020-2021
Total	**13.9**	**12.8**	**15.1**
0-4 ani	2.0	1.6	1.8
5-19 ani	0.4	0.4	0.3
20-34 ani	1.4	0.8	1.0
35-49 ani	5.1	4.1	4.3
50-64 ani	16.5	14.1	17.2
65 ani și peste	79.0	66.5	70.9

	2014-2016	2017-2019	2020-2021
Bărbați	**15.5**	**14.3**	**16.4**
0-4 ani	2.3	1.9	2.0
5-19 ani	0.5	0.6	0.3
20-34 ani	1.9	1.2	1.3
35-49 ani	7.8	6.2	6.4
50-64 ani	25.0	21.5	25.3
65 ani și peste	91.5	78.7	82.1
Femei	**12.5**	**11.5**	**13.9**
0-4 ani	1.7	1.3	1.7
5-19 ani	0.4	0.3	0.2
20-34 ani	0.8	0.4	0.7
35-49 ani	2.4	2.0	2.2
50-64 ani	9.1	7.6	10.1
65 ani și peste	71.9	59.1	64.0

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Figura 3.1.2. Ratele specifice ale mortalității pe grupe de vârstă și sexe, la 1 000 de locuitori

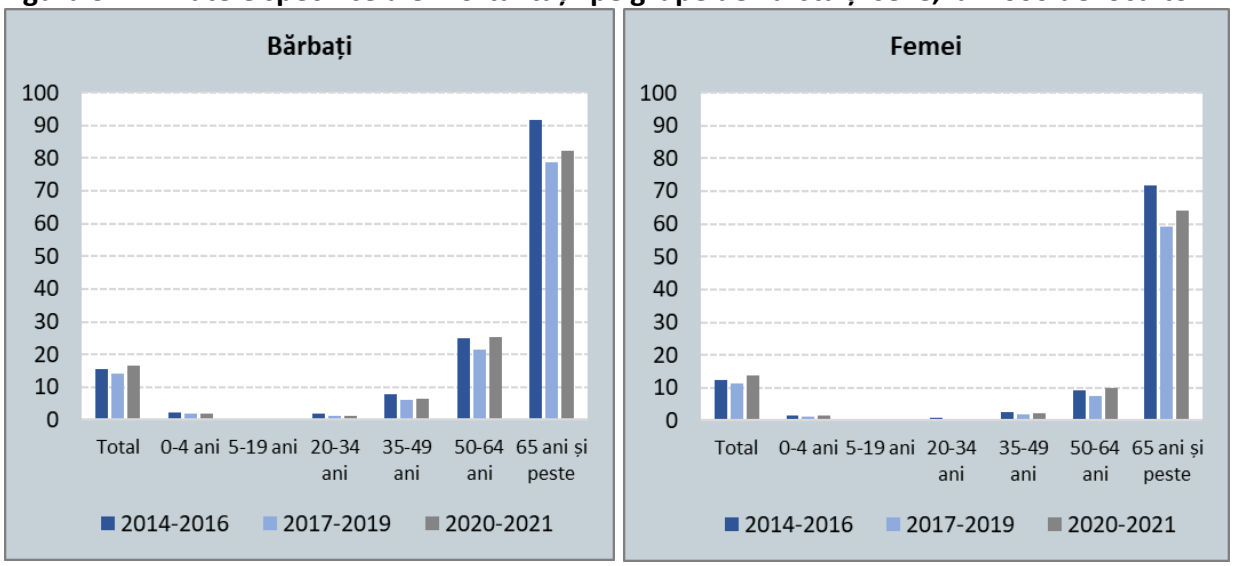

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

3.2. Autoevaluarea stării de sănătate

Conform datelor GGS, prezentate în Tabelul 3.2.1, majoritatea respondenților intervievați în UTA Găgăuzia (53,0%) și-au evaluat starea de sănătate ca fiind „satisfăcătoare". 33,6% din respondenți au estimat că sănătatea lor este „bună sau foarte bună". Procentul populației care își apreciază starea de sănătate ca fiind „proastă sau foarte proastă" este de 13,4%. Pe sexe, ponderea bărbaților care își apreciază starea de sănătate ca fiind „bună sau foarte bună" este ușor mai mare (36,9%) decât cea a femeilor (30,2%).

Pe grupe de vârstă, două treimi (65,1%) din populația tânără (15-34 de ani) își evaluează starea de sănătate ca fiind „bună sau foarte bună", dar pe măsura înaintării în vârstă, o proporție tot mai mare a populației își evaluează starea de sănătate ca fiind „satisfăcătoare" (61,1% în grupa

de vârstă de peste 65 de ani) sau „proastă sau foarte proastă” (24,5% în grupa de vârstă de 65 de ani și peste).

Nivelul de studii afectează, de asemenea, autoevaluarea stării de sănătate. Respondenții cu studii superioare își apreciază mai des decât alte grupuri starea de sănătate ca fiind „bună sau foarte bună” (43,7%). Rolul studiilor superioare este mai pronunțat în cazul bărbaților: 55,8% dintre bărbații cu studii superioare consideră că starea lor de sănătate este „bună sau foarte bună”, în timp ce doar 35% din femeile cu studii superioare au aceeași părere.

În funcție de statutul marital, în rândul persoanelor care coabitează și a celor singure, starea de sănătate „bună sau foarte bună” este înregistrată mai frecvent (48,4% și 42,8%), ceea ce se explică mai degrabă prin vârsta respondenților. Din același motiv, văduvii/văduvele își evaluează mai rar starea de sănătate ca fiind bună (13,9%).

Cei care au un loc de muncă și-au descris starea de sănătate ca fiind „bună sau foarte bună” mai frecvent (43,3%) decât șomerii (33,3%), în timp ce pensionarii au evaluat-o ca fiind „bună sau foarte bună” destul de rar (15,7%). În același timp, nu au fost observate diferențe semnificative între femeile salariate și șomere.

Din punctul de vedere al bunăstării, populația cu un nivel ridicat al veniturilor (chintila V) își apreciază starea de sănătate ca fiind „bună sau foarte bună” semnificativ mai frecvent (49,6%) decât alte grupuri.

Tabelul 3.2.1. Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, pe sexe, %

	Bărbați			Femei			Total		
	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă
Total	**36.9**	**49.0**	**14.1**	**30.2**	**57.0**	**12.8**	**33.6**	**53.0**	**13.4**
Grupă de vârstă									
Tineri (15-34 ani)	62.8	37.2	0.0	67.6	29.7	2.7	65.1	33.6	1.3
Apți de muncă (20-64 ani)	39.9	49.0	11.1	36.0	55.1	8.8	38.0	51.9	10.0
Vârstnici (65-79 ani)	18.1	55.3	26.6	11.5	65.6	23.0	14.4	61.1	24.5
Nivel de studii									
Fără studii*	25.0	25.0	50.0	0.0	0.0	100.0	20.0	20.0	60.0
Primar	23.1	61.5	15.4	25.0	50.0	25.0	24.2	54.5	21.2
Gimnazial	39.2	46.4	14.4	32.6	48.9	18.5	36.0	47.6	16.4
Secundar general	29.7	54.5	15.8	30.8	59.3	9.9	30.2	56.8	13.0
Secundar vocațional	33.7	48.8	17.4	29.1	56.4	14.5	31.9	51.8	16.3
Post-secundar vocațional	39.7	52.9	7.4	26.1	63.6	10.2	32.1	59.0	9.0
Superior	55.8	34.9	9.3	35.0	60.0	5.0	43.7	49.5	6.8
Statut marital									
Căsătorit/ă	35.5	51.1	13.4	32.2	57.7	10.1	33.9	54.2	11.8
Concubinaj	47.4	42.1	10.5	50.0	25.0	25.0	48.4	35.5	16.1
Divorțat/ă/separat/ă	28.9	47.4	23.7	32.4	54.1	13.5	30.7	50.7	18.7
Singur/ă	44.7	43.7	11.7	40.0	45.7	14.3	42.8	44.5	12.7

	Bărbați			Femei			Total		
	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcătoare	Proastă sau foarte proastă
Văduv/ă	19.0	61.9	19.0	12.5	71.3	16.3	13.9	69.3	16.8
Statut ocupațional									
Salariat/ă	50.5	49.5	0.0	36.1	59.8	4.1	43.3	54.6	2.1
Lucrător/oare pe cont propriu*	87.5	12.5	0.0	100.0	0.0	0.0	88.9	11.1	0.0
Pensionar/ă	19.8	60.4	19.8	13.0	67.3	19.8	15.7	64.6	19.8
Șomer/ă	31.4	60.8	7.8	38.1	57.1	4.8	33.3	59.7	6.9
Altă situație	43.4	27.3	29.3	47.6	39.0	13.3	45.6	33.3	21.1
Chintilă de bunăstare									
Chintila I	27.1	62.5	10.4	29.4	52.9	17.6	28.3	57.6	14.1
Chintila II	45.0	36.7	18.3	23.9	60.6	15.5	33.6	49.6	16.8
Chintila III	29.0	50.0	21.0	31.4	64.7	3.9	30.1	56.6	13.3
Chintila IV	34.8	51.5	13.6	23.7	64.5	11.8	28.9	58.5	12.7
Chintila V	50.9	47.2	1.9	48.5	48.5	2.9	49.6	47.9	2.5

* Număr mic de persoane intervievate (până la 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

În general, nu au fost identificate diferențe semnificative între rezidenții din mediul urban și cei din mediul rural din UTA Găgăuzia în ceea ce privește autoevaluarea stării de sănătate (Tabelul 3.2.2). Totodată, tinerii din mediul rural (15-34 de ani) își evaluează mult mai des (72,1%) sănătatea ca fiind „bună sau foarte bună" decât tinerii din mediul urban (56,1%). De asemenea, persoanele vârstnice din mediul rural declară mai des că au o stare a sănătății bună (17,8%) decât vârstnicii din mediul urban (9,2%). Cu toate acestea, populația rurală în vârstă aptă de muncă (20-64 de ani) nu raportează avantaje față de populația urbană în ceea ce privește sănătatea.

În ceea ce privește nivelul de studii, persoanele cu studii superioare care locuiesc în zonele urbane sunt mai înclinate să raporteze o stare de sănătate „bună" (47,4%) în comparație cu cele care locuiesc în zonele rurale (39,1%). Pentru alte niveluri de studii nu există diferențe semnificative între populația urbană și cea rurală.

După statutul marital, respondenții căsătoriți sunt mai predispuși să declare o stare de sănătate bună dacă locuiesc în mediul urban (39,9%) decât respondenții căsătoriți din mediul rural (30,4%). În cazul celorlalte stări civile, rezidenții din mediul rural sunt mai predispuși să raporteze o stare de sănătate bună.

În funcție de statutul ocupațional, pensionarii din mediul rural consideră mai des că starea lor de sănătate este bună (19,3%) decât pensionarii din mediul urban (11,0%). În alte categorii ocupaționale, starea de sănătate bună este mai frecventă în rândul locuitorilor din mediul urban.

După bunăstare, veniturile ridicate sunt asociate cu o frecvență mai mare a autoevaluării pozitive a stării de sănătate, atât în rândul locuitorilor din mediul urban, cât și din cel rural.

Tabelul 3.2.2. Autoevaluarea stării de sănătate printre persoanele cu vârsta de 15-79 de ani, pe medii de reședință, %

	Urban			Rural			Total		
	Foarte bună sau bună	Satisfăcă-toare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcă-toare	Proastă sau foarte proastă	Foarte bună sau bună	Satisfăcă-toare	Proastă sau foarte proastă
Total	**34.1**	**51.5**	**14.3**	**33.2**	**54.0**	**12.8**	**33.6**	**53.0**	**13.4**
Grupă de vârstă									
Tineri (15-34 ani)	56.1	42.4	1.5	72.1	26.7	1.2	65.1	33.6	1.3
Apți de muncă (20-64 ani)	41.3	46.7	12.0	35.9	55.4	8.7	38.0	51.9	10.0
Vârstnici (65-79 ani)	9.2	67.8	23.0	17.8	56.6	25.6	14.4	61.1	24.5
Nivel de studii									
Fără studii*	50.0	0.0	50.0	0.0	33.3	66.7	20.0	20.0	60.0
Primar	25.0	66.7	8.3	23.8	47.6	28.6	24.2	54.5	21.2
Gimnazial	34.5	48.3	17.2	36.6	47.3	16.0	36.0	47.6	16.4
Secundar general	30.3	53.9	15.8	30.2	58.6	11.2	30.2	56.8	13.0
Secundar vocațional	33.3	45.1	21.6	31.1	55.6	13.3	31.9	51.8	16.3
Post-secundar vocațional	29.2	58.3	12.5	34.5	59.5	6.0	32.1	59.0	9.0
Superior	47.4	47.4	5.3	39.1	52.2	8.7	43.7	49.5	6.8
Statut marital									
Căsătorit/ă	39.9	48.5	11.7	30.4	57.6	12.0	33.9	54.2	11.8
Concubinaj	42.9	28.6	28.6	52.9	41.2	5.9	48.4	35.5	16.1
Divorțat/ă/separat/ă	26.8	51.2	22.0	35.3	50.0	14.7	30.7	50.7	18.7
Singur/ă	39.4	47.9	12.7	45.1	42.2	12.7	42.8	44.5	12.7
Văduv/ă	5.1	79.5	15.4	19.4	62.9	17.7	13.9	69.3	16.8
Statut ocupațional									
Salariat/ă	47.4	47.4	5.1	40.5	59.5	0.0	43.3	54.6	2.1
Lucrător/oare pe cont propriu*	100.0	0.0	0.0	50.0	50.0	0.0	88.9	11.1	0.0
Pensionar/ă	11.0	68.6	20.3	19.3	61.3	19.3	15.7	64.6	19.8
Șomer/ă	38.3	51.7	10.0	29.8	65.5	4.8	33.3	59.7	6.9
Altă situație	49.2	30.8	20.0	43.9	34.5	21.6	45.6	33.3	21.1
Chintilă de bunăstare									
Chintila I	30.8	53.8	15.4	26.7	60.0	13.3	28.3	57.6	14.1
Chintila II	38.5	46.2	15.4	31.5	51.1	17.4	33.6	49.6	16.8
Chintila III	43.3	40.0	16.7	25.3	62.7	12.0	30.1	56.6	13.3
Chintila IV	27.4	56.5	16.1	30.0	60.0	10.0	28.9	58.5	12.7
Chintila V	44.7	50.0	5.3	51.8	47.0	1.2	49.6	47.9	2.5

* Număr mic de persoane intervievate (până la 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

3.3. Persoane cu dizabilități

Numărul de persoane cu dizabilități

Potrivit datelor Direcției Generale de Ocrotire a Sănătății a UTA Găgăuzia, în 2019 în regiune erau 11 013 persoane cu dizabilități, din care 671 de copii; în 2020 – 11 147 de persoane, din care 657 de copii, iar în 2021 – 11 292 de persoane cu dizabilități, din care 663 de copii.

Potrivit BNS, numărul beneficiarilor de pensii de dizabilitate înregistrați în UTA Găgăuzia la 1 ianuarie 2022 a fost de 7 677 de persoane, ceea ce reprezintă cu 7,5% mai puțin decât în 2021 și cu 19,3% mai puțin decât în 2017 (Tabelul 3.3.1). Din numărul total de beneficiari de pensii de dizabilitate, 46,9% erau bărbați și 53,1% femei. 98,7% din cazurile de dizabilitate se datorează bolilor generale și 1,3% – accidentelor de muncă sau bolilor profesionale.

Tabelul 3.3.1. Numărul de beneficiari ai pensiilor de dizabilitate, la 1 ianuarie, persoane

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022/ 2017 (%)
De dizabilitate din cauza unei afecțiuni generale	**9,381**	**9,210**	**8,917**	**8,577**	**8,182**	**7,574**	**-19.3**
Bărbați	4,496	4,380	4,214	4,051	3,842	3,522	-21.7
Femei	4,885	4,830	4,703	4,526	4,340	4,052	-17.1
De dizabilitate din cauza unui accident de muncă sau a unei boli profesionale	**146**	**136**	**127**	**122**	**116**	**103**	**-29.5**
Bărbați	114	104	96	92	88	79	-30.7
Femei	32	32	31	30	28	24	-25.0
Total	**9,527**	**9,346**	**9,044**	**8,699**	**8,298**	**7,677**	**-19.4**
Bărbați	4,610	4,484	4,310	4,143	3,930	3,601	-21.9
Femei	4,917	4,862	4,734	4,556	4,368	4,076	-17.1

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Conform datelor BNS prezentate în Tabelul 3.3.2, anual în UTA Găgăuzia circa 500 de locuitori sunt recunoscuți pentru prima dată ca persoane cu dizabilități. În 2021, 425 de adulți (cu 0,7% mai puțini decât în 2020) și 76 de copii (+8,6% față de 2020) au fost recunoscuți pentru prima dată ca persoane cu dizabilități. Raportat la populația totală, anual la 10 000 de locuitori se înregistrează 35 de adulți cu dizabilități recunoscute pentru prima dată și 6 copii.

Tabelul 3.3.2. Adulți și copii recunoscuți cu dizabilitate primară, 2020-2021

	2020	2021	2020	2021
	total	**total**	**la 10 000 locuitori**	**la 10 000 locuitori**
Persoane în vârstă de 18 ani și peste, recunoscute cu dizabilitate primară				
Total pe țară	9,174	10,065	-	-
UTA Găgăuzia	428	425	35	35
Copii în vârstă de până la 18 ani recunoscuți cu dizabilitate primară				
Total pe țară	1,243	1,478	-	-
UTA Găgăuzia	70	76	6	6

Sursa: Elaborat de Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia în baza datelor BNS

Tipurile de dificultăți și severitatea lor

Printre locuitorii UTA Găgăuzia intervievați în cadrul GGS au existat 5 persoane cu incapacitate locomotoare totală (0,6% din numărul total de persoane intervievate), dintre care 4 femei și 1 bărbat (Tabelul 3.3.3). O persoană a raportat incapacitatea totală de vedere și o persoană – incapacitatea totală de a se îngriji.

6,5% dintre respondenți au raportat dificultăți severe de vedere, 6,2% – dificultăți mari locomotoare, 2,4% – dificultăți semnificative de auz, 1,1% – dificultăți severe de memorie/concentrare și 0,5% – dificultăți mari de îngrijire personală.

Printre dificultățile minore, cele mai frecvente sunt tulburările de vedere raportate de 44,1% dintre respondenți (mai des de către rezidenții din mediul rural și de către femei), urmate de tulburările ușoare de memorie /concentrare (25,7%), dificultățile ușoare locomotoare (24,0%, mai des de către femei), tulburările mici de auz (19,4%, mai des de către rezidenții din mediul rural) și dificultățile de îngrijire personală (8,6%). 38,1% din populația UTA Găgăuzia a raportat lipsa oricăror dizabilități.

Tabelul 3.3.3. Dificultăți în desfășurarea activităților zilnice obișnuite, pe tipuri de dizabilități și severitatea dizabilităților, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Incapacitate totală					
Vedere	0.0	0.2	0.2	0.0	0.1
Auz	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Locomotoare	0.9	0.4	0.2	1.0	0.6
Memorie/concentrare	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Îngrijire personală	0.3	0.0	0.0	0.2	0.1
Dificultăți mari					
Vedere	5.8	6.9	7.2	5.7	6.5
Auz	2.6	2.2	1.9	2.9	2.4
Locomotoare	8.1	4.9	5.7	6.7	6.2
Memorie/concentrare	0.9	1.2	0.7	1.4	1.1
Îngrijire personală	0.6	0.4	0.2	0.7	0.5
Dificultăți ușoare					
Vedere	33.6	51.4	39.0	49.2	44.1
Auz	13.6	23.4	19.1	19.6	19.4
Locomotoare	24.3	23.8	20.1	27.9	24.0
Memorie/concentrare	23.8	27.0	24.6	26.7	25.7
Îngrijire personală	8.1	8.9	8.9	8.4	8.6
Fără dificultăți					
Vedere	60.3	41.3	53.3	44.9	49.1
Auz	83.2	74.0	78.2	77.3	77.8
Locomotoare	66.1	70.9	73.7	64.2	68.9
Memorie/concentrare	74.5	71.7	74.4	71.4	72.9
Îngrijire personală	90.1	90.7	90.7	90.2	90.4
Fără oricare dificultăți	45.5	32.9	42.6	33.7	38.1

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

3.4. Serviciile de sănătate

Conform datelor BNS prezentate în Tabelul 3.4, populația UTA Găgăuzia are un acces mai redus la servicii de sănătate comparativ cu media națională.

Astfel, în anul 2021 în UTA Găgăuzia activau 266 de medici, cu 14,5% mai puțini decât în 2014. La 10 000 locuitori revin 22 de medici, de două ori mai puțini decât media pe țară (47) și cu 13,9% mai puțini decât în 2014.

În regiune lucrează 920 de unități de personal medical mediu (-5,7% față de 2014). La 10 000 locuitori revin 75 de specialiști, în comparație cu media națională de 92 de unități de personal medical mediu la 10 000 locuitori.

Numărul de paturi de spital în regiune în 2021 a fost 500 (-13,3% față de 2014). La 10 000 locuitori au revenit 41 de paturi de spital, față de media națională de 66 de paturi.

Tabelul 3.4. Dinamica infrastructurii de ocrotire a sănătății, 2014-2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Numărul de medici (total)								
Total pe țară	12 880	13 012	13 039	13 021	12 635	12 552	12 394	12 214
UTA Găgăuzia	311	302	289	288	284	287	275	266
Numărul de medici la 10 000 locuitori (populația cu reședința obișnuită)								
Total pe țară	45	46	47	47	47	47	47	47
UTA Găgăuzia	25	25	24	24	24	23	22	22
Numărul de personal medical mediu (total)								
Total pe țară	25 938	24 602	25 485	25 125	23 981	23 584	23 187	23 954
UTA Găgăuzia	976	985	1 009	943	935	908	913	920
Numărul de personal medical mediu la 10 000 de locuitori								
Total pe țară	91	87	91	91	89	89	88	92
UTA Găgăuzia	79	82	84	79	78	74	74	75
Numărul de farmacii și filiale (total)								
Total pe țară	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	1 384	1 394	1 426	1 455
UTA Găgăuzia	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	74	74	76	76
Numărul de farmacii și filiale la 10 000 locuitori								
Total pe țară	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	5	5	5	6
UTA Găgăuzia	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	6	6	6	6
Numărul de farmaciști (total)								
Total pe țară	n.a.	1 874	1 647	1 644	1 699	1 814	1 218	n.a.
UTA Găgăuzia	n.a.	72	69	73	69	64	51	n.a.
Numărul de farmaciști la 10 000 locuitori								
Total pe țară	n.a.	7	6	6	6	7	5	n.a.
UTA Găgăuzia	n.a.	6	6	6	6	5	4	n.a.
Numărul de paturi în spitale (total)								
Total pe țară	20 131	18 803	18 805	18 398	18 138	18 042	17 168	17 329
UTA Găgăuzia	577	495	495	495	495	495	495	500
Numărul de paturi în spitale la 10 000 de locuitori								
Total pe țară	70	66	67	67	67	68	65	66
UTA Găgăuzia	47	41	41	41	41	40	40	41

Sursa: Elaborat de Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia în baza datelor BNS

4. PĂRINȚI, COPII ȘI RELAȚII INTERGENERAȚIONALE

4.1. Îmbinarea rolurilor profesionale și familiale

Conform datelor GGS, populația din UTA Găgăuzia se află adesea în situația în care durata timpului de muncă devine un obstacol pentru îndeplinirea sarcinilor de familie. Astfel, mai mult de o treime (38,6%) dintre respondenții angajați în muncă plătită cu vârste cuprinse între 15-64

ani au declarat că în ultimele 3 luni, cel puțin de câteva ori pe săptămână/lună, s-a întâmplat să aibă dificultăți în a-și îndeplini obligațiile familiale din cauza faptului că petrec prea mult timp la serviciu (Tabelul 4.1). Femeile au fost puțin mai predispuse să raporteze această situație (41,4%) decât bărbații (35,9%), iar rezidenții din mediul rural au raportat această problemă mult mai frecvent (42,9%) decât cei din mediul urban (32,5%).

Pe grupe de vârstă, dificultățile legate de îndeplinirea obligațiilor familiale din cauza orelor lungi de lucru au fost raportate mai frecvent de către tinerii din mediul rural (51,9%) și de către bărbații tineri (46,2%). În funcție de statutul marital, această situație este mai frecventă la femeile singure (71,4%) și la cele divorțate (53,8%).

În funcție de nivelul bunăstării, atât în rândul celor mai săraci (chintilele I și II), cât și în rândul celor mai înstăriți (chintila V) se înregistrează o pondere mai mare a persoanelor care se confruntă cu dificultăți în efectuarea obligațiilor familiale din cauza orelor lungi de lucru, în timp ce populația cu venituri medii raportează astfel de dificultăți mai rar.

Nu au fost identificate deosebiri clare în funcție de nivelul de studii și numărul de copii aflați în îngrijire.

Tabelul 4.1. Proporția persoanelor de 15-64 de ani încadrate în câmpul muncii cărora în ultimele 3 luni, de cel puțin câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost greu să-și îndeplinească sarcinile în familie din cauza că petrec prea mult timp la serviciu, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**32.5**	**42.9**	**35.9**	**41.4**	**38.6**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	30.4	51.9	46.2	37.5	42.0
Apți de muncă (20-64 ani)	33.3	42.9	35.9	42.3	39.0
Nivel de studii					
Gimnazial	38.5	58.8	47.1	53.8	50.0
Secundar general	33.3	33.3	44.4	16.7	33.3
Secundar vocațional	42.9	41.7	33.3	52.9	42.1
Post-secundar vocațional	21.1	42.9	18.2	48.0	34.0
Superior	32.0	47.1	37.5	38.5	38.1
Statut marital					
Căsătorit/ă	26.4	39.7	37.1	31.1	34.4
Concubinaj*	50.0	75.0	57.1	100.0	62.5
Divorțat/ă/separat/ă	44.4*	50.0*	25.0*	53.8	47.1
Singur/ă	41.7	45.8	27.3	71.4	44.4
Văduv/ă	40.0*	40.0*	-	40.0	40.0
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	54.5	28.6	23.1	58.3	40.0
Chintila II	30.0	45.8	43.8	38.9	41.2
Chintila III	40.0*	33.3	42.9	26.7	34.5
Chintila IV	15.4	41.7	31.6	33.3	32.4
Chintila V	33.3	57.1	50.0	40.0	44.8
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	36.2	45.3	36.1	47.5	41.8
1	15.4	26.3	21.1	23.1	21.9
2	37.5	43.8	40.0	40.9	40.6

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
3+	28.6*	55.6*	53.8	0.0*	43.8

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

4.2. Repartizarea responsabilităților de îngrijire a copiilor între soți

În UTA Găgăuzia, rolurile tradiționale de gen sunt puternic evidențiate, manifestându-se în distribuirea responsabilităților de îngrijire a copiilor între părinți. De exemplu, în situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne cu el acasă, în 73,7% din gospodării acasă cu copilul rămâne doar sau în principal mama. În 20,3% din familii, ambii părinți rămân cu copilul cu frecvență egală și numai în 5,3% din cazuri – doar sau în principal tatăl (Tabelul 4.2).

Această distribuție persistă indiferent de nivelul de studii, statutul ocupațional sau nivelul veniturilor. În rândul părinților tineri (20-34 de ani), mama este mai frecvent (80,7%) singura sau principala responsabilă de a rămâne acasă cu copilul bolnav. Printre părinții mai în vârstă (35-59 de ani), distribuția este ceva mai egalitară, deși mama adesea continuă să poarte principala responsabilitate (68,4%). Acest lucru este probabil legat de numărul de copii aflați în îngrijire: în familiile cu un singur copil, mama este mai des singura sau principala persoană responsabilă de a rămâne acasă cu copilul bolnav (88,1%) decât în familiile cu doi sau mai mulți copii.

Tabelul 4.2. Modul în care sunt distribuite responsabilitățile în situația în care copilul este bolnav și este nevoie de a rămâne acasă cu acesta, %

	Responsabile femei	Responsabili bărbați	Răspund împreună	Răspunde altcineva
Total	**73.7**	**5.3**	**20.3**	**0.8**
Grupă de vârstă				
20-34 ani	80.7	3.5	15.8	0.0
35-59 ani	68.4	6.6	23.7	1.3
Nivel de studii				
Primar*	0.0	0.0	100.0	0.0
Gimnazial	79.2	4.2	16.7	0.0
Secundar general	68.3	9.8	22.0	0.0
Secundar vocațional	72.2	11.1	16.7	0.0
Post-secundar vocațional	76.2	0.0	19.0	4.8
Superior	78.6	0.0	21.4	0.0
Statut marital				
Căsătorit/ă	71.7	5.8	21.7	0.8
Concubinaj	92.3	0.0	7.7	0.0
Statut ocupațional				
Salariat/ă	74.1	5.6	18.5	1.9
Lucrător/oare pe cont propriu*	100.0	0.0	0.0	0.0
Șomer/ă	64.3	7.1	28.6	0.0
Altă situație	78.0	4.0	18.0	0.0
Chintilă de bunăstare				
Chintila I	71.4	7.1	21.4	0.0
Chintila II	73.3	10.0	16.7	0.0
Chintila III	84.2	5.3	10.5	0.0

	Responsabile femei	Responsabili bărbați	Răspund împreună	Răspunde altcineva
Chintila IV	63.6	9.1	18.2	9.1
Chintila V*	75.0	0.0	25.0	0.0
Numărul de copii aflați în îngrijire				
1	88.1	4.8	7.1	0.0
2	66.7	6.3	25.4	1.6
3+	67.9	3.6	28.6	0.0

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

4.3. Ajutorul financiar și material oferit între generații

Conform datelor colectate în cadrul GGS, 5,5% din respondenții din UTA Găgăuzia au primit sprijin material sau financiar de cel puțin €250 de la un membru al familiei, un prieten sau o altă persoană din afara familiei în cele 12 luni care au precedat sondajul (Tabelul 4.3), fără diferențe semnificative între bărbați și femei, locuitori din mediul urban și rural.

Printre vârstnici (65-79 ani) este cea mai mare ponderea celor care au primit sprijin material sau financiar – 8,9%. Persoanele fără partener (necăsătorite, divorțate, văduve) primesc sprijin mai des (7,8-8,3%) decât cele căsătorite sau care coabitează (0-3,8%).

După statutul ocupațional, printre șomeri și salariați sunt mai puține persoane care au primit asistență financiară (1,4-2,6%) decât printre pensionari și alte grupuri (6,7-8,7%). Cele mai sărace pături ale societății (chintila I) primesc ajutor financiar destul de rar (2,0%), iar cei mai înstăriți (chintila V) primesc mai frecvent ajutor material de la rude sau prieteni (8,3%).

Tabelul 4.3. Proporția populației cu vârsta de 15-79 de ani care a beneficiat de suport financiar (cel puțin €250) de la rude sau prieteni în ultimele 12 luni, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**5.8**	**5.3**	**4.5**	**6.4**	**5.5**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	2.9	5.8	5.1	4.0	4.5
Apți de muncă (20-64 ani)	4.7	3.5	3.7	4.4	4.0
Vârstnici (65-79 ani)	9.5	8.5	6.3	10.8	8.9
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	0.0	13.6	7.7	9.1	8.6
Gimnazial	4.8	5.3	3.0	7.4	5.2
Secundar general	2.5	3.4	4.0	2.1	3.1
Secundar vocațional	5.3	7.8	6.7	7.0	6.8
Post-secundar vocațional	5.3	3.6	1.5	6.6	4.4
Superior	14.0	4.3	9.3	10.0	9.7
Statut marital					
Căsătorit/ă	4.1	3.6	3.8	3.8	3.8
Concubinaj	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Divorțat/ă/separat/ă	9.3	5.9	5.3	10.3	7.8
Singur/ă	3.8	11.8	6.7	10.7	8.3
Văduv/ă	15.4	3.2	4.8	8.6	7.8

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Statut ocupațional					
Salariat/ă	3.8	1.7	1.0	4.1	2.6
Lucrător/oare pe cont propriu*	0.0	50.0	12.5	0.0	11.1
Pensionar/ă	11.1	6.6	7.5	9.4	8.7
Șomer/ă	1.6	1.2	1.9	0.0	1.4
Altă situație	2.9	8.6	7.0	6.4	6.7
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	2.6	1.7	0.0	3.9	2.0
Chintila II	5.1	6.5	6.7	5.6	6.1
Chintila III	3.3	2.4	3.2	2.0	2.7
Chintila IV	9.7	7.5	7.6	9.2	8.5
Chintila V	10.5	7.2	3.8	11.8	8.3
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	6.0	6.1	5.2	6.9	6.0
1	2.8	4.2	2.7	4.3	3.6
2	9.1	0.0	0.0	6.7	3.8
3+	0.0	5.3	5.0	0.0	3.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

4.4. Atitudinea privind interacțiunea intergeneracțională

Susținerea copiilor de către părinți

Conform rezultatelor GGS, 92,8% din populația UTA Găgăuzia este parțial sau total de acord cu ideea că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta” (Tabelul 4.4.1). Nu au existat diferențe semnificative între bărbați și femei, populația urbană fiind mai rar de acord cu această idee (87,2%) decât cea rurală (96,7%).

În funcție de vârstă, generația mai în vârstă (65-79 de ani) este mai înclinată să împărtășească acest punct de vedere – 95,6%, în comparație cu tinerii (15-34 de ani) – 90,3%.

În rândul respondenților cu studii superioare (în special din mediul urban) se înregistrează cea mai mică pondere a susținătorilor ideii că părinții ar trebui să-și adapteze viața pentru a-și ajuta copiii adulți – 87,4%. În funcție de alte caracteristici nu se evidențiază tendințe clare.

Tabelul 4.4.1. Ponderea respondenților care sunt „parțial” sau „total de acord” că „dacă copiii lor adulți au dificultăți, părinții trebuie să-și adapteze propria viață pentru a-i putea ajuta”, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**87.2**	**96.7**	**92.3**	**93.3**	**92.8**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	88.2	91.9	91.1	89.3	90.3
Apți de muncă (20-64 ani)	85.8	96.2	91.4	92.7	92.0
Vârstnici (65-79 ani)	91.6	98.5	96.8	94.6	95.6
Nivel de studii					
Fără studii*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Primar	84.6	95.5	92.3	90.9	91.4
Gimnazial	87.1	98.5	97.0	92.6	94.8

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Secundar general	88.6	97.4	93.1	94.7	93.8
Secundar vocațional	86.0	96.7	91.1	94.7	92.5
Post-secundar vocațional	90.7	95.2	91.2	94.5	93.1
Superior	82.5	93.5	83.7	90.0	87.4
Statut marital					
Căsătorit/ă	88.3	97.5	93.2	94.8	94.0
Concubinaj	85.7	100.0	89.5	100.0	93.5
Divorțat/ă/separat/ă	83.7	94.1	94.7	82.1	88.3
Singur/ă	83.3	94.1	88.6	90.7	89.4
Văduv/ă	94.9	98.4	100.0	96.3	97.1
Statut ocupațional					
Salariat/ă	83.8	95.7	88.9	92.8	90.8
Lucrător/oare pe cont propriu*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Pensionar/ă	89.7	97.4	96.3	92.4	93.9
Șomer/ă	90.3	98.8	93.3	100.0	95.2
Altă situație	82.9	95.7	90.0	92.7	91.4
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	87.2	95.0	93.8	90.2	91.9
Chintila II	89.7	96.8	93.3	95.8	94.7
Chintila III	96.7	98.8	100.0	96.1	98.2
Chintila IV	91.9	96.3	93.9	94.7	94.4
Chintila V	94.7	94.0	90.6	97.1	94.2

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Susținerea părinților de către copii

Datele GGS arată că practic întreaga populație intervievată în UTA Găgăuzia (97,8%) este parțial sau total de acord cu faptul că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare (Tabelul 4.4.2), fără diferențe semnificative între bărbați și femei, locuitori din mediul urban și rural. Alte caracteristici, cum ar fi nivelul de studii, statutul marital sau ocupațional, nivelul de bunăstare nu sunt nici ele asociate cu diferențe semnificative în atitudini.

Tabelul 4.4.2. Ponderea respondenților care sunt „parțial" sau „total de acord" că copiii ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**97.4**	**98.2**	**97.4**	**98.3**	**97.8**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	95.6	97.7	96.2	97.3	96.8
Apți de muncă (20-64 ani)	96.6	98.0	96.7	98.2	97.4
Vârstnici (65-79 ani)	98.9	98.5	98.9	98.5	98.7
Nivel de studii					
Fără studii*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Primar	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Gimnazial	98.4	98.5	99.0	97.9	98.4
Secundar general	98.7	99.1	98.0	100.0	99.0

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Secundar vocațional	96.5	96.7	95.6	98.2	96.6
Post-secundar vocațional	97.3	96.4	97.1	96.7	96.9
Superior	94.7	100.0	95.3	98.3	97.1
Statut marital					
Căsătorit/ă	96.5	98.6	97.0	98.6	97.8
Concubinaj	92.9	100.0	94.7	100.0	96.8
Divorțat/ă/separat/ă	97.7	94.1	97.4	94.9	96.1
Singur/ă	100.0	97.1	98.1	98.7	98.3
Văduv/ă	97.4	100.0	100.0	98.8	99.0
Statut ocupațional					
Salariat/ă	98.8	98.3	99.0	97.9	98.5
Lucrător/oare pe cont propriu*	85.7	100.0	87.5	100.0	88.9
Pensionar/ă	98.4	99.3	99.1	98.8	98.9
Șomer/ă	96.8	96.4	97.1	95.2	96.6
Altă situație	95.7	97.8	95.0	99.1	97.1
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	97.4	100.0	100.0	98.0	99.0
Chintila II	100.0	97.8	98.3	98.6	98.5
Chintila III	100.0	98.8	100.0	98.0	99.1
Chintila IV	98.4	98.8	100.0	97.4	98.6
Chintila V	92.1	95.2	90.6	97.1	94.2

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

4.5. Relațiile dintre părinți și copii

Conform datelor GGS, 78,3% din locuitorii intervievați în UTA Găgăuzia, ale căror mame sunt în viață, sunt mulțumiți de relațiile cu mama lor (Tabelul 4.5.1), iar 89,1% dintre respondenții ai căror tați sunt în viață, sunt mulțumiți de relațiile cu tatăl lor (Tabelul 4.5.2). Nu s-au constatat diferențe semnificative între bărbați și femei; totodată, populația rurală este mai mulțumită de relația cu părinții (81,2% cu mama și 92,6% cu tatăl) decât populația urbană (73,8% cu mama și 83,5% cu tatăl).

În funcție de vârstă, printre tineri (15-34 de ani) este mai mică ponderea celor mulțumiți de relația cu mama lor (68,7%) decât la populația mai în vârstă, dar în ceea ce privește relația cu tatăl nu se evidențiază diferențe semnificative dintre grupurile de vârstă.

Respondenții cu studii superioare sunt mai frecvent mulțumiți de relația cu mama lor (86,0%), iar populația cu studii secundare vocaționale – de relația cu tatăl (100%). Respondenții care au un partener (căsătoriți sau în concubinaj) sunt mai mulțumiți de relația cu mama lor (89,0% și 83,3%) decât cei care sunt singuri sau divorțați, însă în relația cu tatăl nu se observă o astfel de diferență.

Respondenții salariați au fost mai des mulțumiți de relația cu tatăl lor (92,1%) decât respondenții șomeri (78,3%), dar statutul ocupațional nu a influențat mult relația cu mama.

Nivelul veniturilor are, de asemenea, un efect pozitiv asupra satisfacției de relația cu tatăl, dar nu și cu mama. Atunci când respondenții au copii în îngrijire, satisfacția față de relația cu mama

crește (de la 72,9% în rândul celor fără copii la 87,3% în rândul celor cu doi copii), în timp ce satisfacția de relația cu tatăl scade (de la 93,3% în rândul celor fără copii la 81,8% în rândul respondenților cu doi copii).

Tabelul 4.5.1. Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu mama (scorul 8 - 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**73.8**	**81.2**	**78.7**	**77.8**	**78.3**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	66.1	70.5	67.2	70.1	68.7
Apți de muncă (20-64 ani)	76.9	82.8	80.9	80.3	80.6
Vârstnici (65-79 ani)*	0.0	100.0	100.0	50.0	75.0
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	100.0	50.0	-	50.0
Primar*	75.0	0.0	75.0	0.0	60.0
Gimnazial	75.0	78.4	76.2	78.4	77.2
Secundar general	70.4	90.7	86.5	81.8	84.0
Secundar vocațional	58.8	75.0	69.2	66.7	68.3
Post-secundar vocațional	81.0	70.6	75.0	74.2	74.5
Superior	83.3	88.5	90.0	83.3	86.0
Statut marital					
Căsătorit/ă	83.6	91.7	90.3	87.9	89.0
Concubinaj	66.7*	91.7	91.7	66.7*	83.3
Divorțat/ă/separat/ă	69.2	62.5	75.0*	61.9	65.5
Singur/ă	63.0	60.8	62.9	60.0	61.9
Văduv/ă*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Statut ocupațional					
Salariat/ă	76.5	81.4	76.7	82.0	79.6
Lucrător/oare pe cont propriu*	75.0	100.0	80.0	100.0	83.3
Pensionar/ă	33.3*	100.0	100.0*	80.0	86.7
Șomer/ă	83.3	85.7	86.5	80.8	84.6
Altă situație	66.7	75.0	70.0	73.2	71.9
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	64.7	83.9	77.3	76.9	77.1
Chintila II	92.3	73.9	79.3	76.7	78.0
Chintila III	50.0	75.0	66.7	68.4	67.6
Chintila IV	72.7	84.6	82.4	80.0	81.1
Chintila V	78.6	81.8	68.4	94.1	80.6
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	68.5	76.0	71.1	75.0	72.9
1	70.6	88.6	100.0	73.5	82.7
2	83.3	89.7	92.0	84.2	87.3
3+	100.0*	76.9	80.0	100.0*	85.7

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Tabelul 4.5.2. Ponderea populației satisfăcute de relația avută cu tatăl (scorul 8 - 10, unde 10 este cel mai satisfăcut), %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**83.5**	**92.6**	**88.5**	**89.7**	**89.1**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	84.3	90.0	86.9	88.3	87.6
Apți de muncă (20-64 ani)	80.6	92.5	88.1	88.1	88.1
Vârstnici (65-79 ani)*	-	100.0	100.0	-	100.0
Nivel de studii					
Fără studii*	100.0	-	100.0	-	100.0
Primar*	75.0	100.0	80.0	100.0	83.3
Gimnazial	77.8	90.6	76.9	95.8	86.0
Secundar general	88.9	87.9	92.3	84.0	88.2
Secundar vocațional	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Post-secundar vocațional	80.0	94.7	84.6	93.8	89.7
Superior	77.8	94.1	92.3	81.8	85.7
Statut marital					
Căsătorit/ă	79.4	93.8	90.7	87.3	88.8
Concubinaj	80.0*	83.3*	88.9*	50.0*	81.8
Divorțat/ă/separat/ă	83.3*	88.9*	100.0*	83.3	86.7
Singur/ă	87.9	92.9	85.7	100.0	90.7
Văduv/ă*	100.0	100.0	-	100.0	100.0
Statut ocupațional					
Salariat/ă	90.0	93.0	96.9	87.1	92.1
Lucrător/oare pe cont propriu*	100.0	100.0	100.0	-	100.0
Pensionar/ă*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Șomer/ă	73.7	81.5	72.4	88.2	78.3
Altă situație	82.9	97.9	91.7	91.5	91.6
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	66.7*	93.8	90.0	80.0	84.0
Chintila II	81.8	88.5	84.2	88.9	86.5
Chintila III	83.3*	88.9	91.7	83.3	87.5
Chintila IV	85.7*	94.7	84.6	100.0	92.3
Chintila V	87.5	93.3	92.9	88.9	91.3
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	89.5	95.5	88.7	100.0	93.3
1	86.7	81.8	93.3	77.3	83.8
2	66.7	92.3	82.4	81.5	81.8
3+	87.5*	100.0*	90.0*	100.0*	93.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

5. SITUAȚIA SOCIO-ECONOMICĂ A REGIUNII

5.1. Situația economică: veniturile gospodăriilor, piața muncii

Populația implicată în munca pentru plată/salariu

Datele sondajului GGS arată că doar 33% din populația intervievată din UTA Găgăuzia cu vârsta cuprinsă între 15-64 de ani este implicată în muncă plătită (Tabelul 5.1.1), fără diferențe semnificative între populația urbană (33,2%) și cea rurală (32,9%), între bărbați (31,9%) și femei (34,3%), precum și între grupele mari de vârstă.

În același timp, se poate observa o relație clară între implicarea în muncă remunerată și nivelul de studii. Printre respondenții cu studii superioare ponderea celor implicați în muncă plătită este mai mare (53,8%) decât printre respondenții care au absolvit nouă clase (22,9%), școala medie de cultură generală (27,8%), școala de meserie (32,2%) sau un colegiu/tehnicum (43,1%). Această relație este în general valabilă atât pentru locuitorii din mediul urban, cât și pentru cei din mediul rural, atât pentru bărbați, cât și pentru femei.

Participarea la muncă remunerată influențează bunăstarea: implicarea populației din chintila I (20% din populație cu cele mai mici venituri) în muncă plătită este mai mică (30,9%) decât cea a populației din chintila IV (47,4%) și V (37,2%).

Analizând datele GGS se poate de concluzionat că implicarea în muncă remunerată crește odată cu numărul de copii aflați în îngrijire: în rândul respondenților cu 3 sau mai mulți copii, proporția celor angajați este mai mare (53,3%) decât în rândul celor cu 2 copii (41,0%) sau în rândul celor fără copii (29,0%). Această relație este mai pronunțată în rândul bărbaților și al populației urbane decât în rândul femeilor și al populației rurale.

Tabelul 5.1.1. Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în munca pentru plată/salariu, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total în grupa de vârstă 15-64 de ani	**33.2**	**32.9**	**31.9**	**34.3**	**33.0**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	33.8	31.4	32.9	32.0	32.5
Apți de muncă (20-64 ani)	34.8	34.7	34.2	35.3	34.7
Nivel de studii					
Gimnazial	31.0	19.1	23.0	22.8	22.9
Secundar general	18.5	34.0	31.4	23.7	27.8
Secundar vocațional	32.6	32.0	29.6	36.2	32.2
Post-secundar vocațional	40.4	45.2	44.0	42.4	43.1
Superior	56.8	50.0	51.6	55.3	53.8
Statut marital					
Căsătorit/ă	40.5	37.0	40.0	36.5	38.3
Concubinaj	30.8	23.5	38.9	8.3	26.7
Divorțat/ă/separat/ă	32.1	25.0	12.9	44.8	28.3
Singur/ă	18.8	30.8	23.9	28.0	25.4
Văduv/ă	35.7	20.8	0.0*	32.3	26.3
Chintilă de bunăstare					

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Chintila I	35.5	28.0	32.5	29.3	30.9
Chintila II	29.4	34.3	30.8	34.6	32.7
Chintila III	22.7	38.1	31.8	36.6	34.1
Chintila IV	44.8	49.0	48.7	46.2	47.4
Chintila V	60.0	26.4	37.8	36.6	37.2
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	27.6	29.9	26.1	32.6	29.0
1	36.1	40.4	52.8	27.7	38.6
2	48.5	35.6	30.3	48.9	41.0
3+	63.6	47.4	65.0	30.0	53.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Satisfacția în muncă

Conform datelor GGS, aproximativ jumătate (54,5%) din populația intervievată în UTA Găgăuzia cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani este mulțumită de statutul ei ocupațional. În același timp, ponderea populației urbane, mulțumite de statutul ei ocupațional, este mai mare (66,3%) decât cea a populației rurale (46,2%). Acest decalaj poate fi explicat prin numărul mai mare de oportunități de muncă în zonele urbane (Tabelul 5.1.2). Bărbații și femeile sunt aproape la fel de mulțumiți/te de statutul lor profesional.

Satisfacția de statutul ocupațional este în general mai frecventă în rândul tinerilor (15-34 ani) – 60,0%, deși la populația urbană satisfacția este puțin legată de vârstă.

Persoanele cu studii superioare sunt cel mai frecvent mulțumite de statutul lor profesional (61,9%), în special populația urbană cu studii superioare (80,0%). În același timp, pentru populația rurală, studiile superioare sunt, dimpotrivă, asociate cu o frecvență scăzută a satisfacției (35,3%), probabil din cauza lipsei de oportunități de a aplica aceste studii.

În ceea ce privește bunăstarea, satisfacția de statutul ocupațional este direct legată de nivelul veniturilor: persoanele care au un loc de muncă prost plătit (chintila I) sunt mai rar satisfăcute (48,0%) decât lucrătorii cu venituri mari (75,9%).

Tabelul 5.1.2. Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani implicați în câmpul muncii care sunt mulțumiți de statutul lor ocupațional, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total în grupa de vârstă 15-64 de ani	**66.3**	**46.2**	**54.4**	**54.5**	**54.5**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	65.2	55.6	61.5	58.3	60.0
Apți de muncă (20-64 ani)	65.4	46.2	54.4	53.6	54.0
Nivel de studii					
Gimnazial	46.2	41.2	41.2	46.2	43.3
Secundar general	75.0	51.5	59.3	55.6	57.8
Secundar vocațional	50.0	54.2	47.6	58.8	52.6
Post-secundar vocațional	68.4	42.9	54.5	52.0	53.2
Superior	80.0	35.3	68.8	57.7	61.9
Statut marital					

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Căsătorit/ă	67.9	46.2	51.4	59.0	55.0
Concubinaj*	50.0	50.0	57.1	0.0	50.0
Divorțat/ă/separat/ă	66.7*	37.5*	50.0*	53.8	52.9
Singur/ă	58.3	58.3	63.6	50.0	58.3
Văduv/ă*	80.0	0.0	-	40.0	40.0
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	45.5	50.0	53.8	41.7	48.0
Chintila II	60.0	45.8	50.0	50.0	50.0
Chintila III	60.0*	25.0	42.9	20.0	31.0
Chintila IV	84.6	58.3	52.6	83.3	67.6
Chintila V	86.7	64.3	85.7	66.7	75.9
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	66.0	44.0	59.0	45.9	52.5
1	69.2	47.4	47.4	69.2	56.3
2	62.5	56.3	40.0	68.2	59.4
3+	71.4*	44.4*	53.8	66.7*	56.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Aranjamentele de muncă

În UTA Găgăuzia, mai mult de ⅘ (83,9%) din persoanele din grupa de vârstă de 15-64 de ani, implicate în muncă plătită, au aranjamentele de muncă cu ore fixe de început și sfârșit (Tabelul 5.1.3). Populația tânără (15-34 de ani) are mai rar locuri de muncă cu ore fixe de început și sfârșit (75,5%) decât populația ocupată mai în vârstă.

Populația cu studii superioare tinde să aibă un program cu orar fix mai frecvent (95,1%) decât grupurile cu un nivel de educație mai scăzut.

Din punctul de vedere al bunăstării, lucrătorii cu venituri medii (chintila III) sunt mai frecvent angajați cu un program fix (96,6%) decât lucrătorii cu venituri mici și mari.

Printre lucrătorii care au în îngrijire doi sau mai mulți copii programul de muncă flexibil este mai răspândit decât la cei fără copii sau cu un singur copil.

Tabelul 5.1.3. Distribuția persoanelor cu vârsta de 15-64 de ani implicate în câmpul muncii după regimul de muncă (timpul începerii și terminării lucrului), %

	Ore fixe de început și sfârșit	Fără ore fixe de început și sfârșit
Total grupa de vârstă 15-64 de ani	**83.9**	**16.1**
Grupă de vârstă		
Tineri (15-34 ani)	75.5	24.5
Apți de muncă (20-64 ani)	83.8	16.2
Nivel de studii		
Gimnazial	80.0	20.0
Secundar general	81.8	18.2
Secundar vocațional	78.9	21.1
Post-secundar vocațional	82.6	17.4
Superior	95.1	4.9

	Ore fixe de început și sfârșit	Fără ore fixe de început și sfârșit
Statut marital		
Căsătorit/ă	84.5	15.5
Concubinaj*	75.0	25.0
Divorțat/ă/separat/ă	88.2	11.8
Singur/ă	82.9	17.1
Văduv/ă	80.0	20.0
Chintilă de bunăstare		
Chintila I	76.0	24.0
Chintila II	85.3	14.7
Chintila III	96.6	3.4
Chintila IV	89.2	10.8
Chintila V	79.3	20.7
Numărul de copii aflați în îngrijire		
0	86.7	13.3
1	87.1	12.9
2	81.3	18.8
3+	62.5	37.5

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Suficiența veniturilor pentru a acoperi necesitățile de bază

Conform datelor GGS, la întrebarea „Luând în considerație toate veniturile gospodăriei dvs. din luna precedentă, cât de ușor v-a fost să vă acoperiți necesitățile de bază?” doar 8,4% din respondenții din UTA Găgăuzia au răspuns „ușor” sau „mai degrabă ușor”. 76,9% au răspuns „foarte greu”, „greu” sau „mai degrabă greu”, iar 14,7% nu au putut sau au refuzat să răspundă (Tabelul 5.1.4). În rândul populației rurale, proporția celor care întâmpină dificultăți în a-și acoperi nevoile de bază este mai mare (83,7%) decât în rândul populației urbane (67,2%). În rândul femeilor, ponderea celor care consideră că venitul lor este insuficient pentru a-și acoperi nevoile de bază este mai mare (81,1%) decât în rândul bărbaților (72,7%). Decalajul dintre populația urbană și cea rurală, precum și dintre bărbați și femei, persistă în aproape toate grupurile de populație.

Persoanele în vârstă (65-79 de ani) raportează mai frecvent venituri insuficiente (85,3%) decât tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani (60,4%).

Ponderea persoanelor care întâmpină dificultăți în a-și acoperi nevoile de bază este semnificativ mai mică în rândul locuitorilor cu studii superioare (52,4%) decât în rândul celor cu un nivel de studii mai scăzut.

După statutul marital, printre văduve/văduvi este cea mai mare ponderea celor care întâmpină dificultăți în a-și acoperi nevoile de bază (95,1%). Această pondere este ridicată și la persoanele divorțate (80,5%).

Statutul ocupațional este strâns legat de suficiența veniturilor: cele mai mari ponderi de persoane care întâmpină dificultăți în a-și acoperi necesitățile de bază se înregistrează în rândul pensionarilor (86,3%) și al șomerilor (78,8%). Salariații raportează mai rar venituri insuficiente

(66,3% din cazuri).

În funcție de apartenența la chintilele de bunăstare, în rândul respondenților cu venituri ridicate (chintilele IV și V), ponderea celor care întâmpină dificultăți în a-și acoperi necesitățile de bază este, conform așteptărilor, mai mică. În același timp, în chintilele I-III, ponderile respondenților care consideră că venitul lor este insuficient pentru a acoperi nevoile de bază sunt aproximativ egale. Decalajul dintre cei mai săraci și cei mai bogați este cel mai pronunțat în mediul urban.

Tabelul 5.1.4. Ponderea respondenților care consideră că veniturile lor sunt insuficiente pentru a acoperi necesitățile de bază, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**67.2**	**83.7**	**72.7**	**81.1**	**76.9**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	52.9	66.3	53.2	68.0	60.4
Apți de muncă (20-64 ani)	66.1	83.4	72.8	80.4	76.4
Vârstnici (65-79 ani)	76.8	91.5	82.1	87.7	85.3
Nivel de studii					
Fără studii*	50.0	100.0	75.0	100.0	80.0
Primar	53.8	86.4	61.5	81.8	74.3
Gimnazial	80.6	87.0	83.8	86.2	85.0
Secundar general	70.9	82.8	72.3	84.0	77.9
Secundar vocațional	68.4	86.7	76.7	84.2	79.6
Post-secundar vocațional	68.0	84.5	70.6	81.3	76.7
Superior	42.1	65.2	44.2	58.3	52.4
Statut marital					
Căsătorit/ă	63.2	82.2	71.1	79.2	74.9
Concubinaj	64.3	70.6	47.4	100.0	67.7
Divorțat/ă/separat/ă	74.4	88.2	78.9	82.1	80.5
Singur/ă	60.3	80.4	74.3	68.0	71.7
Văduv/ă	92.3	96.8	95.2	95.1	95.1
Statut ocupațional					
Salariat/ă	55.0	74.1	61.6	71.1	66.3
Lucrător/oare pe cont propriu*	28.6	50.0	37.5	0.0	33.3
Pensionar/ă	77.8	93.4	81.3	89.4	86.3
Șomer/ă	71.0	84.5	76.9	83.3	78.8
Altă situație	62.9	81.3	73.0	77.1	75.1
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	87.2	85.0	77.1	94.1	85.9
Chintila II	92.3	87.1	91.7	86.1	88.6
Chintila III	86.7	89.2	87.1	90.2	88.5
Chintila IV	79.0	83.8	81.8	81.6	81.7
Chintila V	44.7	86.7	64.2	80.9	73.6
Nu au raportat venitul	51.1	72.0	54.3	66.3	59.6
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	68.3	85.3	74.1	82.6	78.3
1	69.4	75.0	67.6	76.6	72.6
2	51.5	82.2	63.6	73.3	69.2
3+	81.8	78.9	75.0	90.0	80.0

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

Așteptările privind îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani

Fiecare al patrulea respondent (24,3%) din UTA Găgăuzia se așteaptă la creșterea veniturilor în următorii 3 ani (Tabelul 5.1.5), fără diferențe semnificative între bărbați și femei. Ponderea populației care se așteaptă la creșterea veniturilor este mai mare în mediul rural (27,4%) decât în mediul urban (19,7%).

Tinerii (15-34 de ani) sunt cei mai optimiști, 43,5% dintre ei anticipând creșterea veniturilor, în special tinerii din mediul rural (50,0%). Acest lucru poate fi explicat prin planurile de angajare după studii sau de avansare în carieră. Cu toate acestea, optimismul scade odată cu vârsta, ajungând la 17,3% în rândul persoanelor vârstnice (65-79 de ani).

După nivelul de studii, ponderea respondenților cu studii superioare care așteaptă îmbunătățirea veniturilor este mai mare (28,2%) decât cea a respondenților cu studii secundare vocaționale (20,4%). Această proporție este în special pronunțată în rândul bărbaților cu studii superioare (32,6%) și în rândul locuitorilor din mediul rural cu studii superioare (34,8%). În același timp, locuitorii cu studii gimnaziale se așteaptă, de asemenea, destul de des la o creștere a veniturilor (29,0%).

În funcție de statutul marital, respondenții celibatari se așteaptă la creșterea veniturilor mai des (29,4%) decât populația căsătorită (23,0%), ceea ce se explică prin ponderea mai mare a tinerilor în rândul persoanelor celibatare.

În ceea ce privește statutul ocupațional, cea mai mare pondere a celor care se așteaptă la îmbunătățirea situației financiare se înregistrează la șomeri (27,4%), ceea ce se explică prin planurile de angajare ulterioară în țară sau în străinătate.

În funcție de bunăstare, populația cu venituri mici (chintilele I și II) se așteaptă mai frecvent la creșterea veniturilor (25,3% și 32,6%) decât cea mai bogată (19,0%).

Populația cu 1-2 copii la îngrijire se așteaptă la creșterea veniturilor mai des (31,0%-35,9%) decât populația fără copii minori (22,3%), ceea ce se explică prin prezența pensionarilor în acest din urmă grup. Cu toate acestea, populația cu trei sau mai mulți copii anticipează creșterea veniturilor mai rar (16,7%) decât alte grupuri.

Tabelul 5.1.5. Ponderea respondenților care așteaptă îmbunătățirea veniturilor în următorii 3 ani, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**19.7**	**27.4**	**24.4**	**24.1**	**24.3**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	35.3	50.0	46.8	40.0	43.5
Apți de muncă (20-64 ani)	19.7	28.0	23.6	25.8	24.7
Vârstnici (65-79 ani)	14.7	19.2	21.1	14.6	17.3
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	7.7	13.6	7.7	13.6	11.4
Gimnazial	19.4	33.6	23.2	35.1	29.0
Secundar general	20.3	25.9	26.7	20.2	23.6

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Secundar vocațional	15.8	23.3	21.1	19.3	20.4
Post-secundar vocațional	22.7	25.0	26.5	22.0	23.9
Superior	22.8	34.8	32.6	25.0	28.2
Statut marital					
Căsătorit/ă	15.8	27.5	22.6	23.6	23.0
Concubinaj	28.6	29.4	26.3	33.3	29.0
Divorțat/ă/separat/ă	16.3	32.4	23.7	23.1	23.4
Singur/ă	28.2	30.4	28.6	30.7	29.4
Văduv/ă	20.5	19.0	23.8	18.5	19.6
Statut ocupațional					
Salariat/ă	15.0	27.6	23.2	21.6	22.4
Lucrător/oare pe cont propriu*	42.9	50.0	50.0	0.0	44.4
Pensionar/ă	15.1	18.5	19.6	15.3	17.0
Șomer/ă	25.8	28.6	26.0	31.0	27.4
Altă situație	25.7	36.0	27.0	37.6	32.5
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	15.4	31.7	29.2	21.6	25.3
Chintila II	23.1	36.6	28.3	36.1	32.6
Chintila III	33.3	19.3	24.2	21.6	23.0
Chintila IV	16.1	26.3	21.2	22.4	21.8
Chintila V	23.7	16.9	24.5	14.7	19.0
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	19.2	24.5	22.9	21.8	22.3
1	19.4	39.6	24.3	36.2	31.0
2	30.3	40.0	42.4	31.1	35.9
3+	0.0	26.3	20.0	10.0	16.7

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

5.2. Infrastructura educațională. Servicii de educație extrafamilială

Educația timpurie

Conform datelor BNS prezentate în Tabelul 5.2.1, în anul 2021 pe teritoriul UTA Găgăuzia existau 57 de instituții de educație timpurie: 8 în mun. Comrat, 7 în or. Ceadâr-Lunga, 5 în or. Vulcănești și 37 în localitățile rurale.

În medie în regiune la 100 de locuri în instituții de educație timpurie sunt înscriși 90 de copii. Cu toate acestea, în zonele urbane sistemul este supraîncărcat: în mun. Comrat sunt înscriși 105 copii la 100 de locuri, iar în Ceadâr-Lunga – 109 copii.

Numărul de pedagogi/cadre didactice în anul 2021 în instituțiile de educație timpurie ale UTA Găgăuzia a crescut până la 829 de persoane, astfel încât în medie la un pedagog/cadru didactic revin 9 copii.

Tabelul 5.2.1. Infrastructura de educație timpurie în dinamică, 2014-2021

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Numărul de instituții de educație timpurie								
UTA Găgăuzia (total)	60	60	61	56	58	57	57	57
or. Comrat	n.a.	7	7	6	8	8	8	8
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	7	7	7	7	7	7	7
or. Vulcănești	n.a.	5	5	5	5	5	5	5
Localități rurale	n.a.	41	42	38	38	37	37	37
Numărul de locuri pentru copii								
UTA Găgăuzia (total)	n.a.	7 789	7 993	7 760	7 955	8 149	8 138	8 103
or. Comrat	n.a.	1 130	1 190	1 055	1 250	1 297	1 311	1 311
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	985	1 075	1 075	1 075	1 075	n.a.	1 035
or. Vulcănești	n.a.	891	908	908	908	938	n.a.	938
Localități rurale	n.a.	4 783	4 820	4 722	4 722	4 839	n.a.	4 819
Numărul de pedagogi/cadre didactice								
UTA Găgăuzia (total)	761	793	801	791	817	807	820	829
or. Comrat	n.a.	102	113	110	124	120	123	122
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	128	121	123	126	126	n.a.	136
or. Vulcănești	n.a.	80	80	82	84	84	n.a.	84
Localități rurale	n.a.	483	487	476	483	477	n.a.	487
Copii înscriși								
UTA Găgăuzia (total)	7 819	7 854	7 898	7 823	8 012	7 858	7 358	7 256
or. Comrat	n.a.	1 392	1 411	1 376	1 514	1 487	1 329	1 372
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	1 169	1 175	1 188	1 239	1 186	n.a.	1 133
or. Vulcănești	n.a.	822	839	833	855	834	n.a.	774
Localități rurale	n.a.	4 471	4 473	4 426	4 404	4 351	n.a.	3 977
Copii la 100 de locuri								
Total pe țară	86	86	86	86	85	84	76	78
UTA Găgăuzia (total)	102	101	99	101	101	96	90	90
or. Comrat	n.a.	123	119	130	121	115	101	105
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	119	109	111	115	110	n.a.	109
or. Vulcănești	n.a.	92	92	92	94	89	n.a.	83
Localități rurale	n.a.	93	93	94	93	90	n.a.	83
Copii la un cadru didactic								
Total pe țară	12	12	12	12	12	12	11	11
UTA Găgăuzia (total)	10	10	10	10	10	10	9	9
or. Comrat	n.a.	14	12	13	12	12	11	11
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	9	10	10	10	9	n.a.	8
or. Vulcănești	n.a.	10	10	10	10	10	n.a.	9
Localități rurale	n.a.	9	9	9	9	9	n.a.	8

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Învățământul primar și secundar general

Datele BNS din Tabelul 5.2.2 arată că în anul școlar 2021-2022 pe teritoriul UTA Găgăuzia au existat 46 de școli de învățământ primar și secundar general, dintre care 8 la Comrat, 6 la Ceadâr-Lunga, 3 la Vulcănești și 29 în localitățile rurale.

Presiunea pe sistemul de învățământ primar și secundar general nu este mare, cu o medie de 54 de elevi la 100 de locuri în 2021-2022, chiar dacă numărul de locuri a scăzut cu 4% față de 2015-2016, până la 29 712, în timp ce numărul de elevi a crescut cu 10%, până la 16 166.

Observăm decalaje semnificative între zonele urbane și cele rurale: în timp ce la Comrat sunt 90 de elevi la 100 de locuri în 2021-2022, în zonele rurale din regiune la 100 de locuri revin în medie 41 de elevi.

În 2021-2022, în instituțiile de învățământ primar și secundar general au lucrat 1 319 cadre didactice, cu 6% mai puține decât în 2015-2016. În medie, în regiune la un cadru didactic revin 12 elevi.

Tabelul 5.2.2. Infrastructura de învățământ primar și secundar general în dinamică, 2014-2021

	2014 /2015	2015 /2016	2016 /2017	2017 /2018	2018 /2019	2019 /2020	2020 /2021	2021 /2022
Numărul de instituții de învățământ primar și secundar general								
UTA Găgăuzia (total)	n.a.	49	48	48	48	48	46	46
or. Comrat	n.a.	8	8	8	8	8	8	8
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	7	6	6	6	6	6	6
or. Vulcănești	n.a.	3	3	3	3	3	3	3
Localități rurale	n.a.	31	31	31	31	31	29	29
Numărul de locuri pentru elevi								
UTA Găgăuzia (total)	n.a.	30 839	30 639	30 670	30 564	30 084	29 722	29 712
or. Comrat	n.a.	4 460	4 460	4 450	4 316	4 280	4 280	4 270
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	4 435	4 235	4 225	4 235	4 163	4 163	4 163
or. Vulcănești	n.a.	1 892	1 892	1 892	1 910	1 992	1 992	1 992
Localități rurale	n.a.	20 052	20 052	20 103	20 103	19 649	19 287	19 287
Numărul de cadre didactice								
UTA Găgăuzia (total)	1 411	1 399	1 354	1 390	1 362	1 384	1 320	1 319
Elevi înscriși								
UTA Găgăuzia (total)	14 959	14 614	14 768	14 990	15 226	15 485	15 846	16 116
or. Comrat	n.a.	3 002	3 128	3 290	3 381	3 591	3 680	3 844
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	2 425	2 518	2 562	2 592	2 572	2 650	2 732
or. Vulcănești	n.a.	1 416	1 463	1 489	1 525	1 590	1 698	1 720
Localități rurale	n.a.	7 771	7 659	7 649	7 728	7 732	7 818	7 820
Elevi la 100 de locuri								
Total pe țară	n.a.	49	49	50	50	50	51	52
UTA Găgăuzia (total)	n.a.	47	48	49	50	51	53	54
or. Comrat	n.a.	67	70	74	78	84	86	90
or. Ceadâr-Lunga	n.a.	55	59	61	61	62	64	66
or. Vulcănești	n.a.	75	77	79	80	80	85	86
Localități rurale	n.a.	39	38	38	38	39	41	41
Elevi la un cadru didactic								
Total pe țară	11	11	12	12	12	12	12	13
UTA Găgăuzia (total)	11	10	11	11	11	11	12	12

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor BNS

Utilizarea serviciilor formale și informale de îngrijire a copiilor

Conform datelor GGS, 56,0% din părinții cu copii cu vârsta cuprinsă între 0-6 ani din UTA Găgăuzia beneficiază de ajutor instituțional regulat în îngrijirea copiilor: 51,6% din părinți folosesc regulat serviciile creșelor sau grădinițelor[6], 7,7% – ale altor instituții[7] (Tabelul 5.2.3). 28,6% din părinți beneficiază de ajutorul rudelor sau prietenilor. 29,7% din părinții cu copii de 0-6 ani nu primesc niciun fel de ajutor în îngrijirea copiilor, nici de la rude sau prieteni, nici de la instituții.

Părinții tineri (20-34 de ani) mai frecvent beneficiază de ajutor la îngrijirea copiilor, atât de la rude (36,0%), cât și de la instituții (60,0%).

În rândul părinților care lucrează, este destul de mare ponderea celora care utilizează serviciile creșelor/ grădinițelor (64,7%). În același timp, în rândul părinților șomeri această proporție este și mai înaltă (75,0%).

În funcție de nivelul veniturilor, nu se observă nicio tendință clară.

Odată cu creșterea numărului de copii în familie, părinții tind să apeleze mai des la ajutorul rudelor: în familiile cu un copil, ponderea celor care sunt ajutați în mod regulat de rude sau prieteni este de 20,0%, în familiile cu doi copii – 25,5%, iar în cele cu trei și mai mulți copii – 45,5%. De asemenea, în rândul părinților cu 3+ copii, ponderea celor care utilizează servicii instituționale de îngrijire a copiilor este mai mare (63,6%) decât în rândul părinților cu 1-2 copii (55,0%-53,2%).

Tabelul 5.2.3. Utilizarea serviciilor formale și informale de îngrijire a copiilor, %

	Părinți cu copii de 0-6 ani ajutați de rude sau prieteni	Părinți cu copii de 0-6 ani care au primit ajutor instituțional regulat în îngrijirea copiilor	Părinți care au primit ajutor regulat pentru îngrijirea copiilor de la o creșă/instituție preșcolară	Părinți care au primit ajutor regulat pentru îngrijirea copiilor de la alte instituții
Total	**28.6**	**56.0**	**51.6**	**7.7**
	Grupă de vârstă			
20-34 ani	36.0	60.0	54.0	8.0
35-54 ani	19.5	51.2	48.8	7.3
	Nivel de studii			
Primar*	50.0	50.0	50.0	0.0
Gimnazial	43.8	37.5	31.3	6.3
Secundar general	25.9	63.0	59.3	7.4
Secundar vocațional	26.7	53.3	46.7	13.3
Post-secundar vocațional	14.3	64.3	64.3	0.0
Superior	29.4	58.8	52.9	11.8
	Statut marital			

[6] Părinții din UTA Găgăuzia au fost intervievați preponderent în primul trimestru al anului 2020 (cei mai mulți în februarie) și în trimestrul trei al anului 2020.

[7] Unul și același părinte poate beneficia de serviciile diferitelor instituții, precum și de serviciile instituțiilor și ajutorul rudelor concomitent.

	Părinți cu copii de 0-6 ani ajutați de rude sau prieteni	Părinți cu copii de 0-6 ani care au primit ajutor instituțional regulat în îngrijirea copiilor	Părinți care au primit ajutor regulat pentru îngrijirea copiilor de la o creșă/instituție preșcolară	Părinți care au primit ajutor regulat pentru îngrijirea copiilor de la alte instituții
Căsătorit/ă	28.6	55.8	51.9	7.8
Concubinaj*	50.0	37.5	37.5	0.0
Divorțat/ă/separat/ă*	0.0	75.0	75.0	0.0
Singur/ă*	0.0	100.0	0.0	100.0
Văduv/ă*	0.0	100.0	100.0	0.0
Statut ocupațional				
Salariat/ă	23.5	64.7	64.7	5.9
Lucrător/oare pe cont propriu*	50.0	50.0	50.0	0.0
Șomer/ă	25.0	80.0	75.0	10.0
Altă situație	34.3	34.3	25.7	8.6
Chintilă de bunăstare				
Chintila I	43.5	30.4	30.4	4.3
Chintila II	36.8	78.9	73.7	10.5
Chintila III	0.0	36.4	36.4	0.0
Chintila IV*	50.0	100.0	100.0	25.0
Chintila V*	42.9	42.9	42.9	0.0
Numărul de copii aflați în îngrijire				
1	20.0	55.0	50.0	5.0
2	25.5	53.2	51.1	4.3
3+	45.5	63.6	54.5	18.2

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

5.3. Fericirea populației

Conform datelor GGS prezentate în Tabelul 5.3, mai puțin de jumătate din respondenții intervievați în Găgăuzia (43,7%) se consideră „fericiți sau foarte fericiți”. Ponderea populației rurale care se consideră fericită este mai mare (46,3%) decât a populației urbane (40,0%). Diferențe există și în favoarea femeilor (48,0%) în comparație cu bărbații (39,5%).

În rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani, ponderea celor care sunt „fericiți sau foarte fericiți” este mai mare (60,5%), dar procentul scade odată cu vârsta. Astfel, în grupa de vârstă 60-79 de ani, ponderea persoanelor fericite este de doar 37,8%.

Nivel de studii afectează, de asemenea, fericirea populației: persoanele cu studii superioare sunt în general mai frecvent fericite (54,4%) decât cele cu un nivel de studii mai scăzut.

În ceea ce privește statutul marital, persoanele căsătorite sunt mai fericite (51,9%) decât cele singure (42,8%), în coabitare (41,9%) sau văduve (30,4%), în timp ce rata cea mai scăzută se înregistrează în rândul persoanelor divorțate (16,9%).

După nivelul de bunăstare, cei mai bogați (53,7%) și cei mai săraci (51,5%) sunt mai frecvent fericiți, în timp ce populația cu venituri medii (chintilele II-IV) este mai rar fericită.

De asemenea, se observă un procent mai ridicat de oameni fericiți în rândul populației care are copii în îngrijire, comparativ cu cei care nu au copii. Astfel, printre respondenții cu un copil se simt fericiți 47,6%, cu doi copii – 61,5%, iar printre locuitorii cu trei sau mai mulți copii ponderea persoanelor fericite ajunge la 83,3%. Aceeași relație este valabilă atât pentru femei, cât și pentru bărbați, atât în mediul urban, cât și în cel rural.

Tabelul 5.3. Ponderea respondenților cu vârsta cuprinsă între 15 și 79 de ani care se consideră „fericiți sau foarte fericiți", %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**40.0**	**46.3**	**39.5**	**48.0**	**43.7**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 ani)	50.0	68.6	55.7	65.3	60.4
Apți de muncă (20-64 ani)	39.9	46.4	38.2	49.8	43.8
Vârstnici (65-79 ani)	35.8	39.2	33.7	40.8	37.8
Nivel de studii					
Fără studii*	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Primar	23.1	45.5	30.8	40.9	37.1
Gimnazial	43.5	44.3	42.4	45.7	44.0
Secundar general	40.5	49.1	35.6	56.4	45.6
Secundar vocațional	28.1	37.8	33.3	35.1	34.0
Post-secundar vocațional	38.7	52.4	42.6	48.4	45.9
Studii superioare	54.4	54.3	55.8	53.3	54.4
Statut marital					
Căsătorit/ă	51.5	52.2	46.4	58.0	51.9
Concubinaj	21.4	58.8	31.6	58.3	41.9
Divorțat/ă/separat/ă	14.0	20.6	13.2	20.5	16.9
Singur/ă	34.6	49.0	38.1	49.3	42.8
Văduv/ă	35.9	27.0	23.8	32.1	30.4
Statut ocupațional					
Salariat/ă	41.3	39.7	43.4	37.1	40.3
Lucrător/oare pe cont propriu*	42.9	100.0	50.0	100.0	55.6
Pensionar/ă	41.3	42.4	38.3	44.1	41.9
Șomer/ă	30.6	48.8	36.5	52.4	41.1
Altă situație	44.3	54.0	39.0	61.5	50.7
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	48.7	53.3	47.9	54.9	51.5
Chintila II	35.9	49.5	41.7	48.6	45.5
Chintila III	50.0	36.1	35.5	45.1	39.8
Chintila IV	32.3	36.3	28.8	39.5	34.5
Chintila V	50.0	55.4	54.7	52.9	53.7
Numărul de copii aflați în îngrijire					
0	37.0	40.8	35.1	43.5	39.2
1	36.1	56.3	35.1	57.4	47.6
2	57.6	64.4	60.6	62.2	61.5
3+	72.7	89.5	85.0	80.0	83.3

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

5.4. Utilizarea Internetului

Conform datelor GGS (Tabelul 5.4), 60,5% din populația UTA Găgăuzia utilizează Internetul, ponderea femeilor care utilizează Internetul fiind mai mare (64,0%) decât a bărbaților (56,9%). Nu s-a constatat nicio diferență semnificativă între locuitorii din mediul urban și cei din mediul rural.

Utilizatorii Internetului sunt cei mai numeroși în rândul tinerilor sub 35 de ani – 87,7%, în special tinerilor din mediul rural, în rândul cărora ponderea celor care utilizează Internetul ajunge la 94,2% (posibil în legătură cu insuficiența altor distracții). Vârstnicii sunt cel mai puțin predispuși să utilizeze internetul (35,6%).

Nivelul de studii influențează, de asemenea, frecvența utilizării Internetului. 85,4% din populația cu studii superioare utilizează Internetul, ceea ce este semnificativ mai mult decât în rândul locuitorilor cu un nivel de studii mai scăzut.

Populația căsătorită sau în concubinaj, în general, utilizează Internetul mai frecvent (66,7% și, respectiv, 67,7%) decât populația celibatară (60,0%), divorțată (45,5%) sau văduvă (43,1%).

În funcție de statutul ocupațional, salariații în general utilizează Internetul mai frecvent (77,6%) decât șomerii (65,8%) sau pensionarii (39,7%), deși în rândul femeilor salariate și șomere ponderile utilizatorilor sunt aproximativ egale.

Nu se observă legături clare între utilizarea Internetului și nivelul bunăstării.

Tabelul 5.4. Ponderea populației care folosește Internetul, %

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Total	**58.0**	**62.2**	**56.9**	**64.0**	**60.5**
Grupă de vârstă					
Tineri (15-34 de ani)	79.4	94.2	89.9	85.3	87.7
Apți de muncă (20-64 de ani)	66.5	69.4	61.1	76.0	68.2
Vârstnici (65-79 de ani)	31.6	38.5	33.7	36.9	35.6
Nivel de studii					
Fără studii*	50.0	0.0	25.0	0.0	20.0
Primar	38.5	18.2	38.5	18.2	25.7
Gimnazial	50.0	56.5	53.5	55.3	54.4
Secundar general	54.4	66.4	57.4	66.0	61.5
Secundar vocațional	47.4	58.9	54.4	54.4	54.4
Post-secundar vocațional	58.7	70.2	55.9	71.4	64.8
Superior	86.0	84.8	79.1	90.0	85.4
Statut marital					
Căsătorit/ă	59.1	71.4	61.7	72.2	66.7
Concubinaj	64.3	70.6	68.4	66.7	67.7
Divorțat/ă/separat/ă	44.2	47.1	26.3	64.1	45.5
Singur/ă	65.4	55.9	61.0	58.7	60.0
Văduv/ă	51.3	38.1	28.6	46.9	43.1
Statut ocupațional					
Salariat/ă	75.0	79.3	70.7	84.5	77.6
Lucrător/oare pe cont propriu*	85.7	100.0	87.5	100.0	88.9

	Urban	Rural	Bărbați	Femei	Total
Pensionar/ă	36.5	42.4	37.4	41.2	39.7
Șomer/ă	59.7	70.2	57.7	85.7	65.8
Altă situație	72.9	64.0	61.0	72.5	67.0
Chintilă de bunăstare					
Chintila I	59.0	71.7	58.3	74.5	66.7
Chintila II	69.2	64.5	60.0	70.8	65.9
Chintila III	63.3	62.7	51.6	76.5	62.8
Chintila IV	58.1	50.0	50.0	56.6	53.5
Chintila V	76.3	65.1	71.7	66.2	68.6

* Număr mic de persoane intervievate (sub 10)

Sursa: Elaborat de Expert-Grup în baza datelor GGS

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Analiza datelor colectate în cadrul Studiului Generații și Gen și a datelor BNS în profil teritorial a relevat atât aspecte pozitive, cât și negative, caracteristice situației demografice din UTA Găgăuzia. Printre **aspectele pozitive** se numără următoarele:

- În pofida îmbătrânirii populației, regiunea încă dispune de dividendul demografic: populația în vârstă aptă de muncă predomină în populația totală, cu o pondere de 55,5%. Cu condiția ocupării acestei părți a populației, ea ar putea contribui în mod semnificativ la dezvoltarea socio-economică a regiunii;
- În regiune se observă preferința evidențiată a locuitorilor pentru un număr mare de copii în familie: 71% din respondenții de vârstă fertilă cred că numărul ideal de copii în familie este de trei sau mai mulți, 27% – doi și doar 1% au răspuns „un copil”. În același timp, 60% din populația de vârstă fertilă intenționează să aibă în propria familie trei sau mai mulți copii, iar 35% intenționează să aibă doi copii (în medie 2,7 copii per familie);
- Populația din UTA Găgăuzia manifestă un nivel înalt de disponibilitate pentru sprijin reciproc între familii și generații, precum și un nivel înalt de satisfacție în relațiile cu soții și părinții. Astfel, 94% din respondenți au declarat că sunt mulțumiți de relația cu partenerul/a lor, 78% sunt mulțumiți de relația cu mama și 89% de relația cu tatăl. 93% din respondenți sunt de acord că părinții ar trebui să își adapteze viața pentru a-și ajuta copiii adulți în cazul în care aceștia întâmpină dificultăți. Aproape unanim (98%) respondenții din UTA Găgăuzia sunt de acord cu ideea că copiii adulți ar trebui să-și ajute financiar părinții, dacă aceștia se confruntă cu dificultăți financiare.

Analiza datelor a evidențiat, de asemenea, **aspecte care necesită atenția autorităților** în domenii precum: ocuparea forței de muncă, reconcilierea rolurilor profesionale și familiale, suficiența veniturilor, accesul la serviciile de sănătate și de îngrijire a copiilor, intențiile de emigrare, utilizarea metodelor moderne de contracepție.

Ocuparea forței de muncă

În UTA Găgăuzia se remarcă o pondere scăzută a populației implicate în muncă plătită. Datele GGS arată că doar 33% din populația cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani este ocupată în

activități remunerate (cel puțin 1 oră pe săptămână). Dacă în alte regiuni ale Moldovei indicatorii scăzuți de implicare în câmpul muncii se explică de obicei prin participarea redusă a femeilor pe piața muncii, atunci în UTA Găgăuzia și ponderea bărbaților implicați în muncă remunerată este de asemenea scăzută (32%). Bărbații cu vârste cuprinse între 15 și 64 de ani care nu sunt implicați în activități remunerate sunt în proporție de 18% bolnavi sau persoane cu dizabilități, 11% – pensionari, 9% – studenți și elevi, iar 46% sunt șomeri. Șomajul este, în parte, o consecință a insuficienței locurilor de muncă și, parțial, o consecință a nepotrivirii dintre competențele populației și cerințele pieței moderne a muncii. Acest lucru este evidențiat, de asemenea, de datele colectate în cadrul GGS, care arată o relație clară între implicarea populației în muncă plătită și nivelul de studii. În rândul respondenților cu studii superioare, ponderea celor care au un loc de muncă remunerat este semnificativ mai mare (54%) decât în rândul respondenților care au absolvit nouă clase (23%), școala de cultură generală (28%), școala de meserie (32%) sau un colegiu/tehnicum (43%). Această relație este în general valabilă atât pentru locuitorii din mediul urban, cât și pentru cei din mediul rural, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Rata scăzută de ocupare a forței de muncă afectează veniturile populației, precum și starea percepută de fericire (în special a bărbaților): în UTA Găgăuzia doar 44% din populația intervievată se consideră fericită, iar procentul bărbaților fericiți (39%) este mai mic decât cel al femeilor (48%). În rândul bărbaților șomeri, 37% sunt fericiți, în timp ce printre bărbații salariați 43% sunt fericiți. Pentru a crește rata de ocupare a forței de muncă, **recomandăm** autorităților să continue eforturile de atragere a investițiilor, atât interne, cât și străine, pentru a crea un număr suficient de locuri de muncă. În plus, se recomandă ca populația să fie încurajată să-și continue studiile și să se examineze nevoile angajatorilor în ceea ce privește calificarea personalului, iar programele instituțiilor de învățământ să fie aliniate la aceste nevoi.

Îmbinarea rolurilor profesionale și familiale, accesul la serviciile de îngrijire a copiilor

Trebuie de menționat că rata de implicare în muncă plătită este scăzută și în rândul femeilor care locuiesc în UTA Găgăuzia: conform GGS, 34% dintre respondente au declarat că au lucrat pentru salariu/plată cel puțin o oră pe săptămână. Printre femeile care nu erau implicate în activități remunerate, ponderea șomerelor era de 22%. Alte 18% din respondente se îngrijeau de casă sau de familie, iar 9% se aflau în concediu de îngrijire a copilului. Cu condiția existenței unui număr suficient de locuri de muncă cu orare adaptate la nevoile părinților și accesului la servicii adecvate de îngrijire a copiilor, aceste femei ar putea participa pe piața muncii și ar aduce beneficii pentru economia regiunii. Cu toate acestea, datele GGS arată că angajatorii din UTA Găgăuzia oferă cel mai adesea (în 84% din cazuri) locuri de muncă cu un program de lucru fix, ceea ce poate face dificilă îmbinarea rolurilor profesionale și parentale. În plus, durata zilei de lucru nu este întotdeauna adecvată. Astfel, 39% dintre respondenții care lucrează au declarat că în ultimele 3 luni, cel puțin de câteva ori pe săptămână/lună, le-a fost dificil să își îndeplinească obligațiile familiale deoarece petrec mult timp la serviciu. Femeile au raportat această situație mai des (41%) decât bărbații (36%). O barieră în calea ocupării forței de muncă feminine este și insuficiența serviciilor de îngrijire a copiilor. Chiar dacă în UTA Găgăuzia o parte relativ mare a părinților beneficiază de serviciile creșelor, grădinițelor și altor instituții de îngrijire a copiilor (56% din părinții cu copii de vârstă preșcolară), datele BNS arată că sistemul de educație timpurie

este suprasolicitat în orașe. Astfel, în mun. Comrat, în 2021, în instituțiile preșcolare erau înscriși 105 copii la 100 de locuri, iar în or. Ceadâr-Lunga – 109 copii. Persistența stereotipurilor de gen și a rolurilor tradiționale în familie, în special în ceea ce privește distribuirea responsabilităților de îngrijire a copiilor între părinți, reprezintă, de asemenea, un obstacol în calea participării femeilor pe piața muncii. De exemplu, conform GGS, în situația în care copilul este bolnav și cineva trebuie să rămână acasă cu el, în 74% dintre gospodării acasă cu copilul rămâne doar sau în principal mama. În 20% din gospodării, ambii părinți rămân cu copilul cu frecvență egală, și în numai 5% din cazuri – doar sau în principal tatăl. O asemenea distribuție a rolurilor persistă indiferent de nivelul de studii, de statutul ocupațional sau de venituri. Ca **recomandare**, atragem atenția asupra necesității de a îmbunătăți accesul populației la serviciile creșelor și grădinițelor, inclusiv prin încurajarea creării lor în cadrul întreprinderilor. Angajatorii ar trebui, de asemenea, să fie încurajați să adopte aranjamente la locul de muncă favorabile părinților, cum ar fi orele de lucru flexibile sau munca la distanță, atunci când este posibil. Pentru a depăși stereotipurile de gen, se recomandă, de asemenea, desfășurarea activităților educaționale privind rolul femeilor în familie și în societate, precum și paternitatea activă.

Nivelul veniturilor

Din datele GGS rezultă, de asemenea, că implicarea în muncă plătită, de una singură, încă nu garantează o situație materială adecvată a populației. Doar 8% dintre respondenții din UTA Găgăuzia au răspuns că, având în vedere veniturile lor, le este ușor să își acopere nevoile de bază, în timp ce 77% au răspuns că au dificultăți în a-și acoperi necesitățile de bază. Populația ocupată a declarat despre insuficiența veniturilor mai rar decât șomerii; cu toate acestea, chiar și în rândul populației ocupate există o pondere ridicată a celor care au dificultăți în a-și acoperi nevoile de bază (66%). Bunăstarea materială insuficientă a populației este confirmată și de faptul că, chiar dacă populația găgăuză este dornică să-și ajute financiar părinții, doar puțini o pot face efectiv. Numai 9% din respondenții în vârstă de 65 de ani și peste au declarat că au primit un sprijin financiar considerabil (cel puțin €250 în ultimul an) din partea rudelor. În acest sens, **recomandăm** continuarea eforturilor de implementare a unor tehnologii de producție mai eficiente și de creștere a productivității muncii, astfel încât întreprinderile să poată oferi o remunerare adecvată a muncii angajaților.

Accesul populației la serviciile de sănătate

Analiza datelor BNS a evidențiat un acces mai redus al populației din UTA Găgăuzia la serviciile de sănătate decât în medie pe țară. Astfel, în 2021, în UTA Găgăuzia reveneau 22 de medici la 10 000 de locuitori, ceea ce este de două ori mai puțin decât media pe republică (47). La 10 000 de locuitori existau 41 de paturi în spitale, în timp ce media națională era de 66 de paturi. Este posibil ca acest lucru să fi contribuit la creșterea mortalității totale în 2020-2021 în timpul pandemiei Covid-19, precum și la creșterea mortalității infantile în comparație cu 2014. **Este necesar** de luat măsuri pentru a îmbunătăți accesul populației la serviciile de sănătate și de continuat eforturile de motivare a medicilor, cum ar fi asigurarea unor salarii și condiții de muncă adecvate.

Intențiile de emigrare

În UTA Găgăuzia au fost observate intenții pronunțate de emigrare ale populației. Potrivit datelor BNS, 3 143 de persoane au emigrat din regiune în 2020, iar potrivit GGS, fiecare al zecelea locuitor al regiunii (11%) intenționează să părăsească țara în următorii trei ani. Proporția celor care doresc să părăsească țara este mai mare în rândul tinerilor: fiecare al patrulea tânăr cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani (24%) intenționează să se mute într-o altă țară. În rândul populației în vârstă aptă de muncă (20-64 de ani), ponderea celor care ar dori să emigreze este de 14%. Șomajul este unul dintre factorii care influențează intențiile de emigrare, dar nu singurul: astfel de intenții au fost observate nu numai în rândul șomerilor, ci și în rândul grupurilor relativ favorizate din regiune. Pentru a atenua intențiile de emigrare, **recomandăm** ca autoritățile să continue eforturile pentru crearea locurilor de muncă bine salarizate, precum și pentru dezvoltarea sectoarelor economice mai eficiente, cum ar fi serviciile IT, cu scopul de a crea oportunități de realizare profesională a tinerilor la ei în regiune. În același timp, trebuie îmbunătățite și aspectele nefinanciare ale vieții, cum ar fi accesul la serviciile medicale și de îngrijire a copiilor menționate mai sus.

Utilizarea metodelor de contracepție

De asemenea, rezultatele GGS arată un nivel foarte scăzut de utilizare a metodelor de contracepție de către femeile din UTA Găgăuzia. Din numărul total de femei intervievate de vârstă reproductivă (15-49 de ani), care la momentul sondajului nu erau însărcinate și nu încercau să rămână însărcinate, doar 22% au declarat că folosesc cel puțin o metodă de contracepție (24% din femeile căsătorite sau care coabitează cu partenerul), în timp ce 42% au declarat că nu folosesc nicio metodă. În același timp, a fost constatată o rată înaltă a refuzurilor de a vorbi despre acest subiect: 36% din respondente fie au refuzat să răspundă la întrebare, fie nu au putut da un răspuns, ceea ce indică faptul că subiectul contracepției continuă să fie un tabu pentru mulți. Lipsa de discuții și utilizarea redusă a metodelor moderne de contracepție poate duce la răspândirea bolilor sexual transmisibile și poate contribui, de asemenea, la sarcini nedorite și nașteri la vârsta adolescenței, ceea ce, la rândul său, împiedică educația femeilor. Conform datelor GGS, una din patru (24%) femei cu vârsta cuprinsă între 15 și 49 de ani, intervievate în UTA Găgăuzia, a născut un copil la vârsta de 14-19 ani. În acest sens, **se recomandă** desfășurarea activităților educaționale cu privire la metodele moderne de contracepție.

MINISTERUL MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

UNFPA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare
Швейцарское управление по развитию и сотрудничеству

Expert-Grup
Centru Analitic Independent

GGS

CHIȘINĂU, 2022